

Construint relacions afectives-sexuals saludables

El paper de l'escola: Polítiques recomanades per a l'empoderament de les i els adolescents, basades en resultats validats

Novembre 2016

Gender
Equality
Awareness
Raising
against
Intimate
Partner
Violence

GEAR *against* IPV

Gender Equality Awareness Raising ***against*** Intimate Partner Violence

L'enfocament del projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista)

El projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista) està concebut com una acció coordinada de **prevenció primària i secundària de les violències masclistes a l'adolescència**, a través d'intervencions a l'escola o en altres àmbits, facilitades pels i les docents, que prèviament han rebut una formació específica, i amb el suport d'una guia de recursos pedagògics, especialment dissenyats, per sensibilitzar i empoderar els nois i noies.

L'objectiu principal és promoure les **relacions saludables i igualitàries** entre ambdós sexes, i el desenvolupament d'actituds de **tolerància zero envers la violència**, sensibilitzant sobre:

- a) les característiques de les relacions saludables i de les no saludables.
- b) la influència de les conductes basades en estereotips de gènere i els rols de gènere imposats per la societat, en les seves relacions afectives
- c) com la distribució desigual del poder entre ambdós sexes, està relacionada amb l'abús psicològic, físic i/o sexual cap a les dones i les noies
- d) com els i les adolescents poden contribuir a la prevenció de totes les formes de violència de gènere.

El material didàctic del projecte “GEAR against IPV”

Durant el període 2010-2015, s'han elaborat i avaluat **packs didàctics nacionals**¹ a **7 Estats membres de la UE**, a partir de la traducció i l'adaptació cultural del **document marc “GEAR against IPV”**.

Cada pack didàctic “GEAR against IPV” comprèn una **sèrie de 4 manuals** que s'han dissenyat per facilitar l'organització, la preparació, la realització i l'avaluació dels seminaris de formació per al professorat i dels tallers de sensibilització per l'alumnat (en els centres de secundària i en altres entorns), amb l'objectiu de prevenir les violències masclistes.

Manual I

Manual Marc GEAR

Manual II

Guia per a la realització d'un seminari GEAR de formació per al professorat

Manual III

Manual per al professorat

Manual IV

Quadern d'activitats per a l'alumnat

Activitats principals del projecte GEAR against IPV

- A. Seminaris de formació per al professorat²
- B. Tallers de sensibilització per l'alumnat “Construint relacions afectives-sexuals saludables”³

Tallers de sensibilització per a l'alumnat “Construint relacions afectives-sexuals saludables”

En el context del projecte “GEAR against IPV-II”⁴, implementat des del 2014 fins el 2016 amb el cofinançament del programa DAPHNE III de la Unió Europea, s'han realitzat i avaluat **65 tallers** “Construint relacions afectives-sexuals saludables”, mitjançant els qual s'han sensibilitzat **1.478 alumnes de secundària**⁵ de Grècia (**GR**), Espanya (**ES**), Croàcia (**HR**), Xipre (**CY**) i Romania (**RO**). La implementació d'aquests tallers va anar a càrrec de 57 dels 250 docents formats en el context del projecte, sota la supervisió de la coordinadora nacional de cada país.

¹ S'han elaborat packs nacionals per a Alemanya, Àustria, Croàcia, Espanya (edició en català), Grècia, Romania i Xipre. Tots ells i també el manual marc “GEAR against IPV Package” es poden trobar a gear-ipv.eu/educational-material

² Podeu trobar una descripció detallada d'aquesta activitat i dels resultats assolits als informes respectius de cada país participant, accessibles a: gear-ipv.eu/training-awareness-raising/teachers-training-seminars

³ Trobareu una breu descripció a l'informe de política titulat: *Building Healthy Intimate Relationships. The role of school: Evidence-based Policy recommendations for Adolescents' Empowerment*. Per a una descripció detallada d'aquesta activitat i dels resultats assolits, vegeu els informes respectius de cada país participant, accessibles a: gear-ipv.eu/training-awareness-raising/teachers-training-seminars

⁴ **Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence - II (GEAR against IPV II)** [JUST/2013/DAP/AG/5408]

⁵ A més a més, a Grècia, Espanya i Romania, 125 infants/adolescents (65 noies i 60 nois), acollits o reben suport a serveis d'atenció a grups vulnerables i/o d'alt risc (per exemple, víctimes de maltractaments o d'abandonament), van participar en 16 tallers implementats en aquells centres per 16 docents/professionals degudament formats.

Taula 1. Característiques dels tallers realitzats a 5 països participants

		País				
		CY	ES	GR	HR	RO
Participants (N)	Total	178	296	414	328	262
	Noies Nois	102 76	144 152	214 200	183 145	165 97
Edat (anys) ⁶	Mitjana	14,5	14,8	13,9	15,9	16,1
	Rang	12-19	13-17	12-17	14-17,5	15-18
Docents (N)	Total	5	8	22	12	10
Tallers (N)	Total	8	14	21	12	10
Sessions (N)	Total	90	146	293	98	86
	Rang	8-14	10-12	8-19	2-15	5-14
Hores de docència (N) ⁷	Total	122	146	423	161,5	146,5
	Rang	13-24	10-12	13-26	12,5-15	13-17

La metodologia emprada en la implementació dels tallers està totalment **centrada en la i l'adolescent**, amb l'objectiu de motivar la seva participació activa i voluntària:

- les i els docents, que han rebut la formació adequada, **no donen lliçons**; sinó que **creen un espai segur** en el qual guien l'alumnat en l'exploració i valoració de les qüestions que es plantegen i condueixen els nois i les noies a “descobrir” i practicar habilitats que els ajudaran a desenvolupar relacions saludables i resistències davant la violència
- empenen exclusivament **tècniques d'aprenentatge actiu**: el grup descobreix i avalua a través d'activitats interactives estimulants les actituds socials i personals en relació als rols de gènere i a la violència en les relacions afectives-sexuals (VRAS), comprèn l'impacte que tenen aquestes actituds en les seves pròpies vides i en les seves relacions, “inventa” maneres d'actuar i exercita **habilitats** que els permetran establir relacions afectives-sexuals saludables i plantar cara a la violència
- la participació activa de les i els adolescents ja sensibilitzats es reforça amb activitats addicionals, Jornades Nacionals i Campanyes de Sensibilització entre companyes i companys del mateix grup d'edat:
 - **Jornades Nacionals**: dos representants de cada grup d'adolescents, acompanyats per la o el docent que ha implementat el taller, participen com a **ponents convidats/convidades** a la Jornada Nacional per presentar el treball que han fet i com els ha beneficiat, alhora que coneixen el treball i les experiències d'altres grups
 - **Campanyes de Sensibilització sobre la violència de gènere entre companyes i companys del mateix grup d'edat**: un cop sensibilitzats/des, es convida els nois i les noies que han participat en els tallers –com a persones expertes en relacions adolescents- a crear missatges i productes que s'inclouran en campanyes de sensibilització adreçades a la població adolescent de cada país.

En el context del projecte actual, les i els adolescents van crear productes⁸ amb missatges adreçats a noies i nois del seu grup d'edat sobre com establir relacions afectives-sexuals saludables i igualitàries, basades en el respecte mutu i lliures de qualsevol forma de violència, així com també sobre què poden fer per oposar-se a qualsevol forma de violència que puguin trobar al llarg de la seva vida. L'alumnat va poder decidir lliurement el format del seu producte i van crear dibuixos, collages, pòsters, cançons, obres de teatre, vídeos, etc. Els i les adolescents també van participar en les respectives votacions celebrades a cada país per designar les obres guanyadores.

⁶ Càlculs basats en mostres inferiors al nombre total que figura a la casella “Participants”, degut a la manca d'alguns qüestionaris, per a Xipre [158 alumnes (70 nois i 88 noies)], Espanya [233 alumnes (118 nois i 115 noies)], i Croàcia [286 alumnes (120 nois i 166 noies)]. En el cas de Grècia, s'han exclòs les dades corresponents a l'alumnat d'un centre de secundària nocturn [13 alumnes (9 homes i 4 dones)] perquè alguns superaven la franja d'edat considerada (fins a 43 anys d'edat).

⁷ A Espanya, cada hora lectiva es va adaptar al context del taller (60 minuts) mentre que a tots els altres països va ser de 45 minuts.

⁸ En total, l'alumnat va crear 80 productes que estan disponibles, per cada país, a: www.gear-ipv.eu/campaigns.

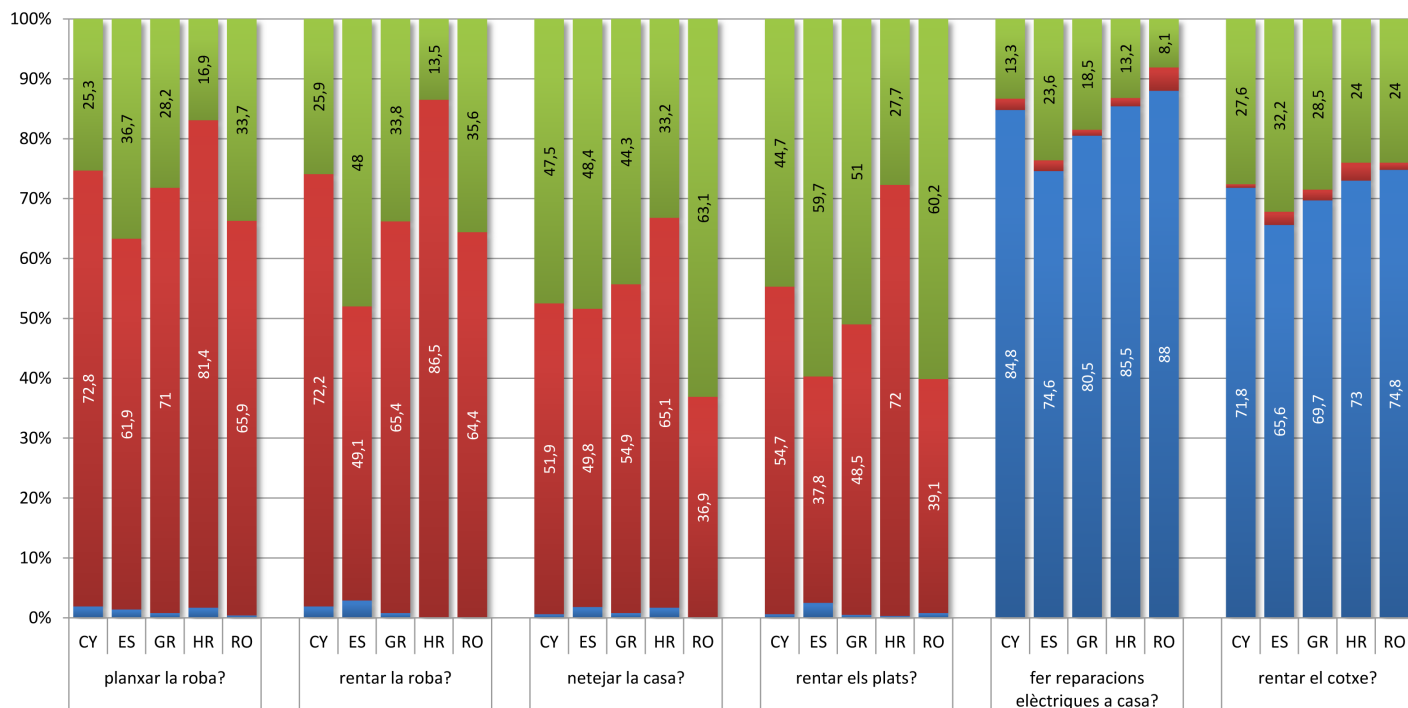
És necessari sensibilitzar i empoderar les i els adolescents

Perquè tots, nois i noies, veuen per tot arreu al seu voltant que la desigualtat de gènere, que encara és intensa, es presenta com quelcom normal, atès que ...

...a la majoria de famílies, el repartiment de rols i de responsabilitats és desigual; i com a resultat, la majoria de la infància i l'adolescència, de tots els països...

A la majoria de famílies del NOSTRE país, qui creus que és responsable de:

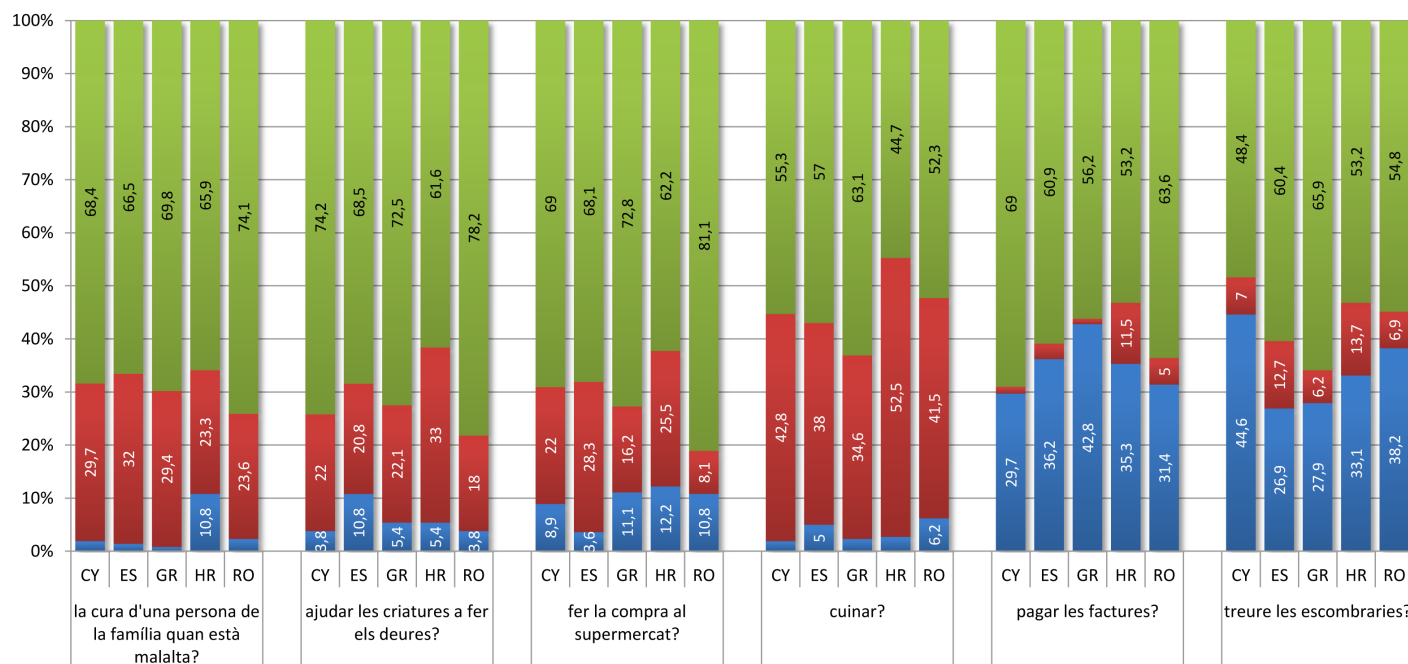
■ Pare ■ Mare ■ Tots dos per igual

...veuen que les dones fan la neteja, renten els plats, renten i planxen la roba, mentre que els homes renten el cotxe i fan reparacions

A la majoria del famílies del NOSTRE país, qui creus que és responsable de:

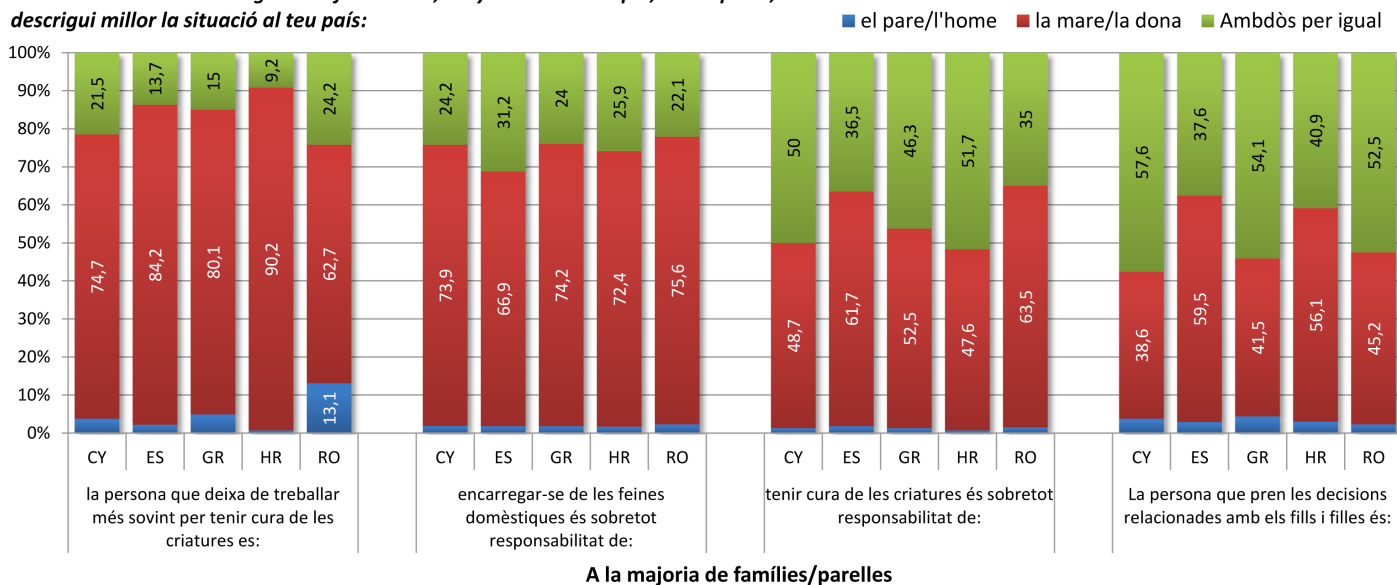
■ Pare ■ Mare ■ Tots dos per igual

Si bé la majoria de les i els adolescents (5-8:10) veuen que ambdós sexes s'encarreguen d'algunes tasques, encara hi ha un percentatge significatiu que veuen que només les dones cuinen (3-5 de cada 10 adolescents), prenen cura de les persones de la família quan estan malaltes o ajuden els fills i filles a estudiar (2-3:10 adolescents) i van a comprar al supermercat (1-3:10 adolescents), com a tasques assignades exclusivament a les dones. Anàlogament, 3-4 adolescents de cada 10, veuen que només els homes s'encarreguen de pagar les factures o de llençar les escombraries.

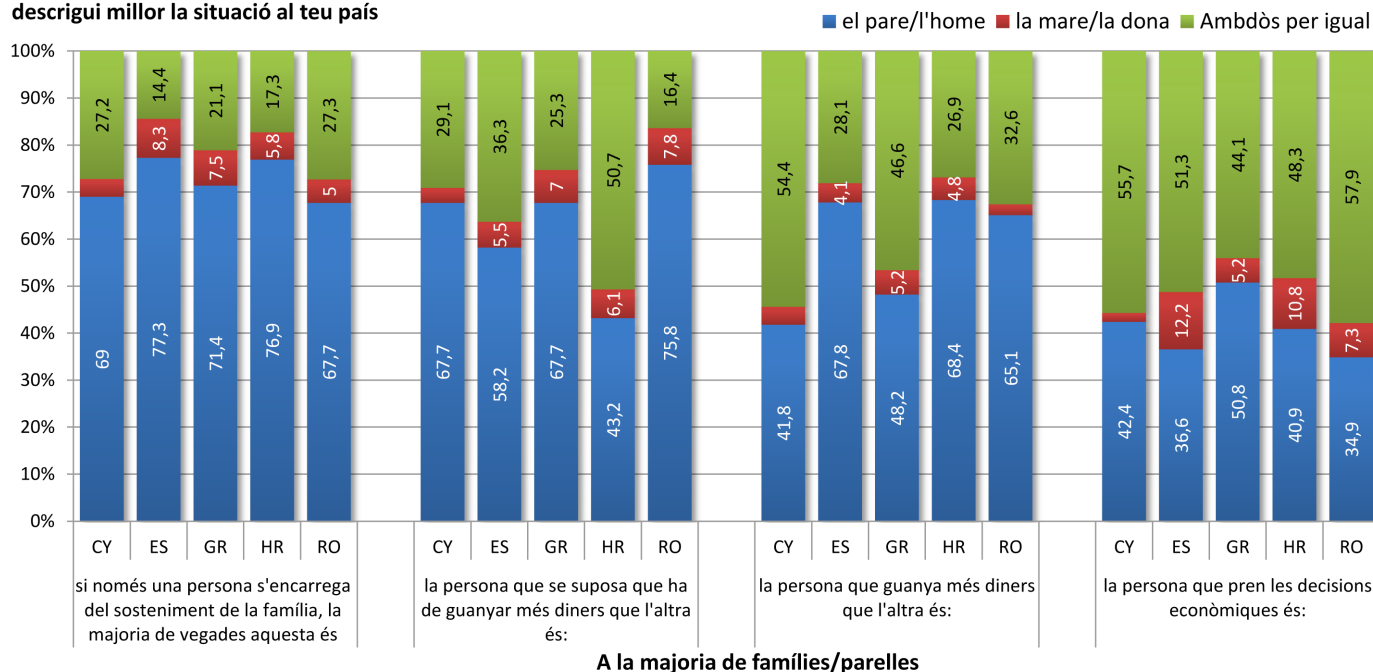
...i aprenen, simplement a través de l'observació, que....

Per a cadascuna de les següents afirmacions, senyala la casella que, al teu parer, descriu millor la situació al teu país:

...les tasques i decisions relacionades amb la casa i les criatures són **responsabilitat de les dones**, mentre que...

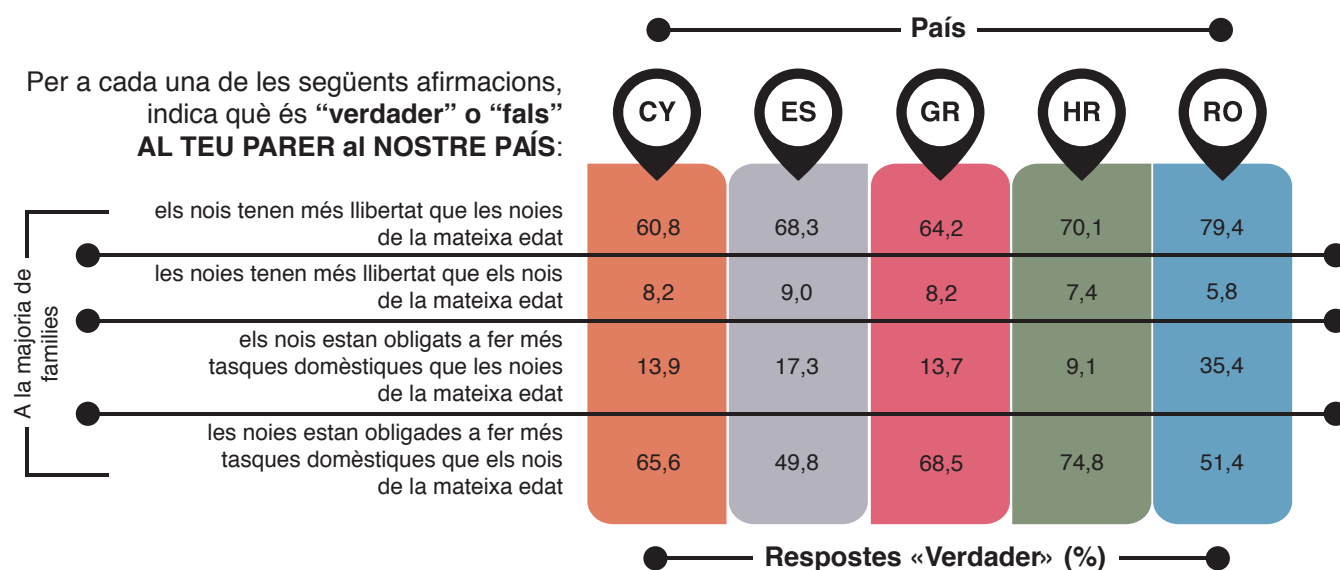
Per a cadascuna de les següents afirmacions, senyala la casella que, al teu parer, descriu millor la situació al teu país

...les decisions i els afers financers són **responsabilitat dels homes**.

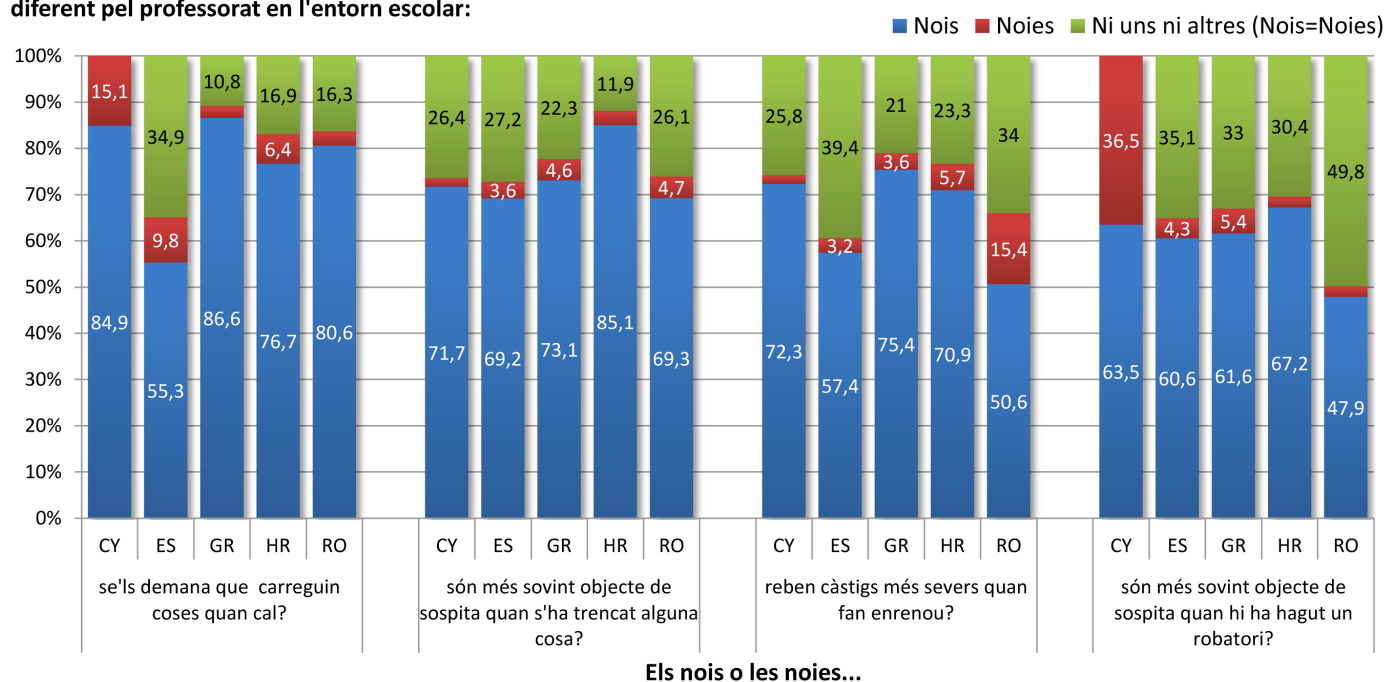
Perquè tots, nois i noies, ja han experimentat la desigualtat de gènere, a través de comportaments discriminatoris amb els quals es troben diàriament ...

...a les seves famílies, on es considera normal, que els nois gaudeixin de més llibertat mentre que les noies assumeixen més responsabilitat amb les tasques domèstiques

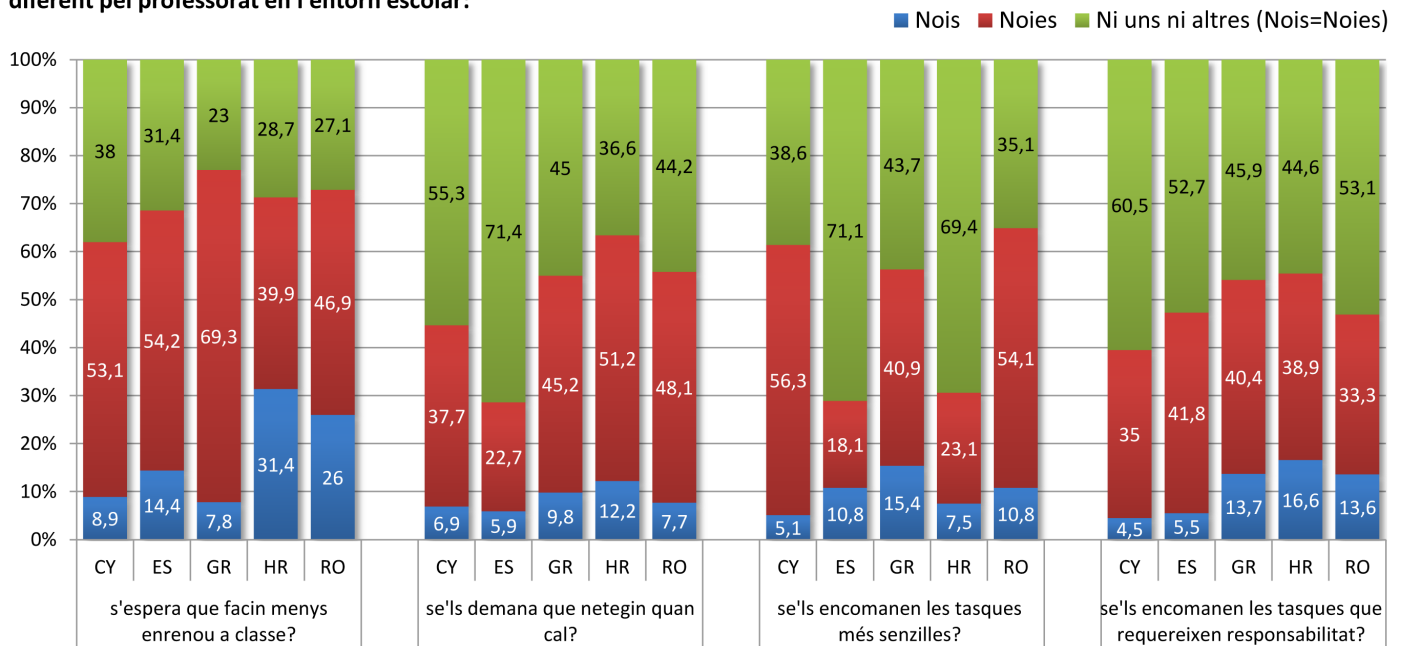
...als seus centres escolars, on es considera normal...

Avalua si, segons el teu parer, en general els nois i les noies són tractats de manera diferent pel professorat en l'entorn escolar:

...donar per fet que els nois són forts i problemàtics i, per tant, se'ls demana que carreguin les coses, són els “sospitosos habituals” quan algú ha trencat o robat alguna cosa i se'ls castiga més durament quan hi ha enrenou, mentre que ...

Avalua si, segons el teu parer, en general els nois i les noies són tractats de manera diferent pel professorat en l'entorn escolar:

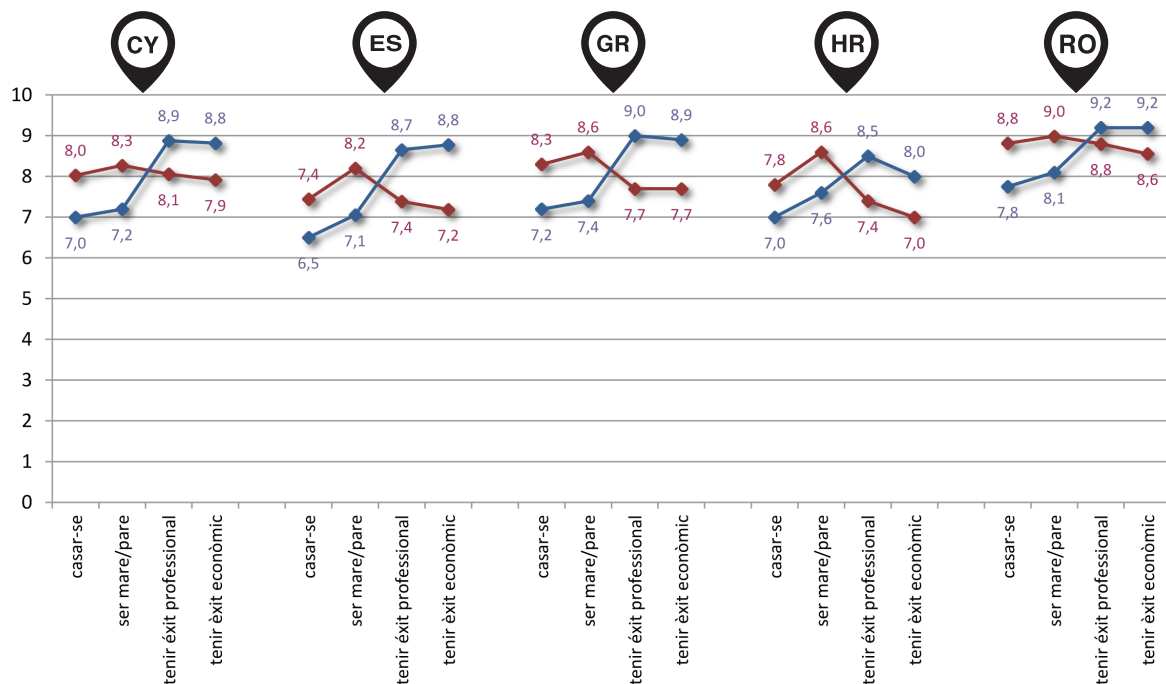
Els nois o les noies...

...a les noies, se les considera serioses, responsables i polides, però no prou llestes ni competents, i per tant, se'ls assignen les tasques pertinents...

Perquè els adolescents d'ambdós sexes ja han rebut una multiplicitat de missatges i són conscients del fet que la societat en la qual viuen s'ha creat expectatives diferents per als homes i per a les dones, concretament que...

...els objectius que es consideren més importants per a una dona són ser mare i casar-se mentre que per a un home són tenir èxit professional i econòmic

Quina importància (0=cap ... 10=màxima) atorga la nostra societat al fet de...
 —●— per a una dona
 —●— per a un home

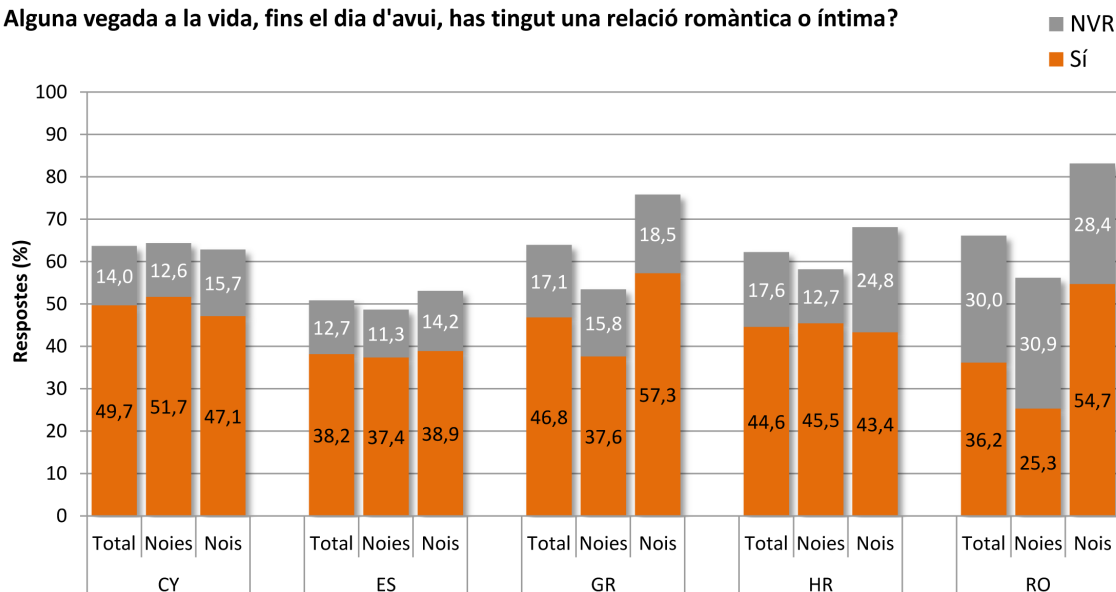

Val la pena destacar que l'objectiu de gènere més marcat en la societat és el que està investit de les expectatives més inflexibles, en el sentit que la importància que se li atorga varia només molt lleugerament entre un país i altre: per a les dones, tenir criatures oscil·la entre 8,2 (ES) i 9,0 (RO), i per als homes, tenir èxit professional oscil·la entre 8,5 (HR) i 9,2 (RO). Un altre resultat interessant és que a Romania es consideren molt importants els 4 objectius femenins, mentre que la importància que atribueix la societat als objectius masculins és similar a la dels altres països.

Perquè els i les adolescents ja han iniciat les seves primeres relacions afectives-sexuals...

Les declaracions d'adolescents que indiquen que ja han establert una relació afectiva-sexual oscil·len entre un 36% (RO) i un 50% (CY). Aquests percentatges es poden considerar subestimats, atès que a Romania un 30% d'adolescents i a la resta de països un 13%-18% van triar "no vull respondre" a aquesta pregunta.

Alguna vegada a la vida, fins el dia d'avui, has tingut una relació romàntica o íntima?

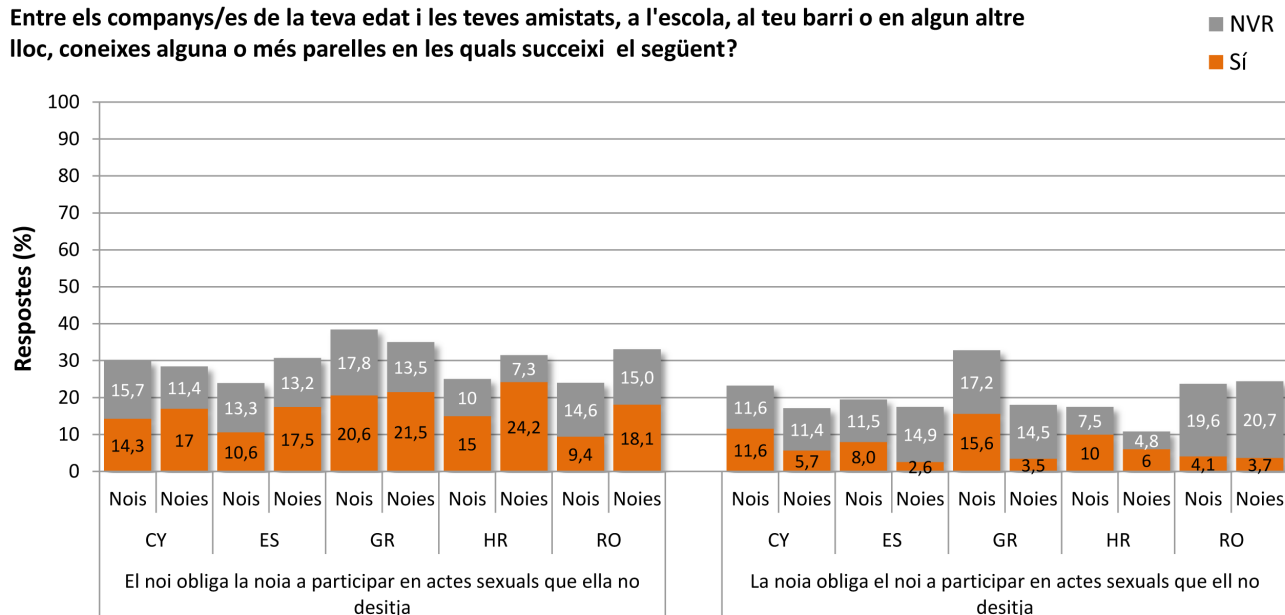
Els nois que van declarar haver tingut ja una relació afectiva-sexual superen les noies a Grècia (57% vs. 38%) i a Romania (55% vs. 25%), mentre que els percentatges de nois i noies són similars a la resta de països. Nois (14%-28%) i noies (11%-31%) van triar "no vull respondre" casi en la mateixa proporció a tots els països excepte a Croàcia (on els nois que trien "no vull respondre" són casi el doble).

La mitjana d'edat en que inicien la primera relació afectiva-sexual és de 11,9 (CY) - 14,4 (RO) anys per als nois, mentre que per a les noies és lleugerament superior [12,6 (GR) - 15,1 (RO) anys]. En el cas dels nois, la mitjana d'edat de la primera parella és molt similar a la pròpia [12,2 (CY) - 15,0 (RO) anys], mentre que en el cas de les noies és, com a mitjana, superior a la seva [13,5 (GR) - 17,9 (RO) anys].

...en algunes de les quals ja hi ha hagut manifestacions de VRAS i l'alumnat així ho declara, quan se'ls pregunta, ja sigui indirectament...

Un percentatge alarmant d'adolescents declaren **conèixer al menys una parella** en la qual un membre maltracta l'altre psicològicament, físicament o sexualment. Concretament:

Entre els companys/es de la teva edat i les teves amistats, a l'escola, al teu barri o en algun altre lloc, coneixes alguna o més parelles en les quals succeeix el següent?

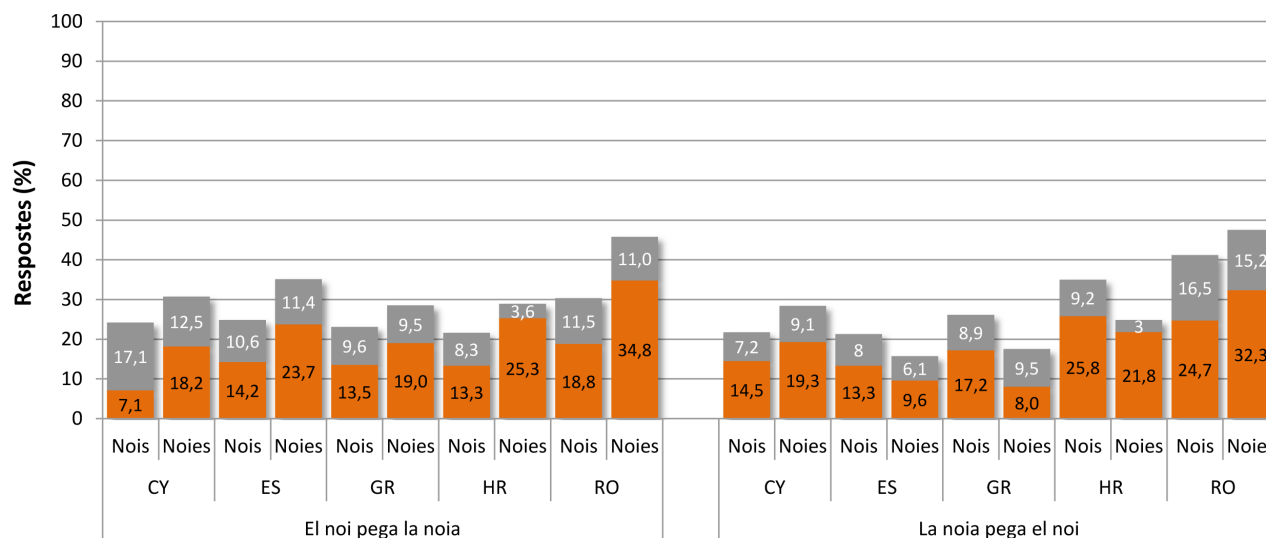

Entre un 17% i un 24% de les noies i un 9% - 21% dels nois declaren conèixer parelles en les que el noi obliga la noia a participar en actes sexuals que ella no desitja, mentre que un 3% - 6% de les noies i un 4% - 16% dels nois declaren conèixer parelles en les que succeeix el contrari.

Entre els companys/es de la teva edat i les teves amistats, a l'escola, al teu barri o en algun altre lloc, coneixes alguna o més parelles en les quals succeixi el següent?

■ NVR

■ Sí

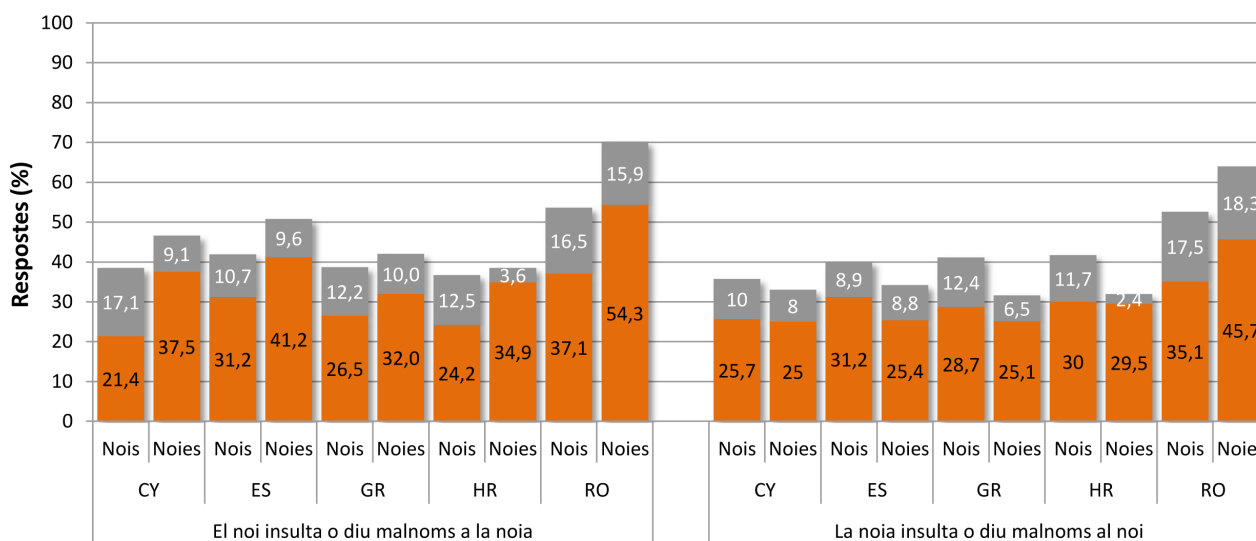

Entre un 18% i un 35% de les noies i un 7% - 19% dels nois coneixen parelles en les que el noi pega la noia, mentre que un 8% - 32% de les noies i un 13% - 26% dels nois coneixen parelles en les que la noia pega el noi.

Entre els companys/es de la teva edat i les teves amistats, a l'escola, al teu barri o en algun altre lloc, coneixes alguna o més parelles en les quals succeixi el següent?

■ NVR

■ Sí

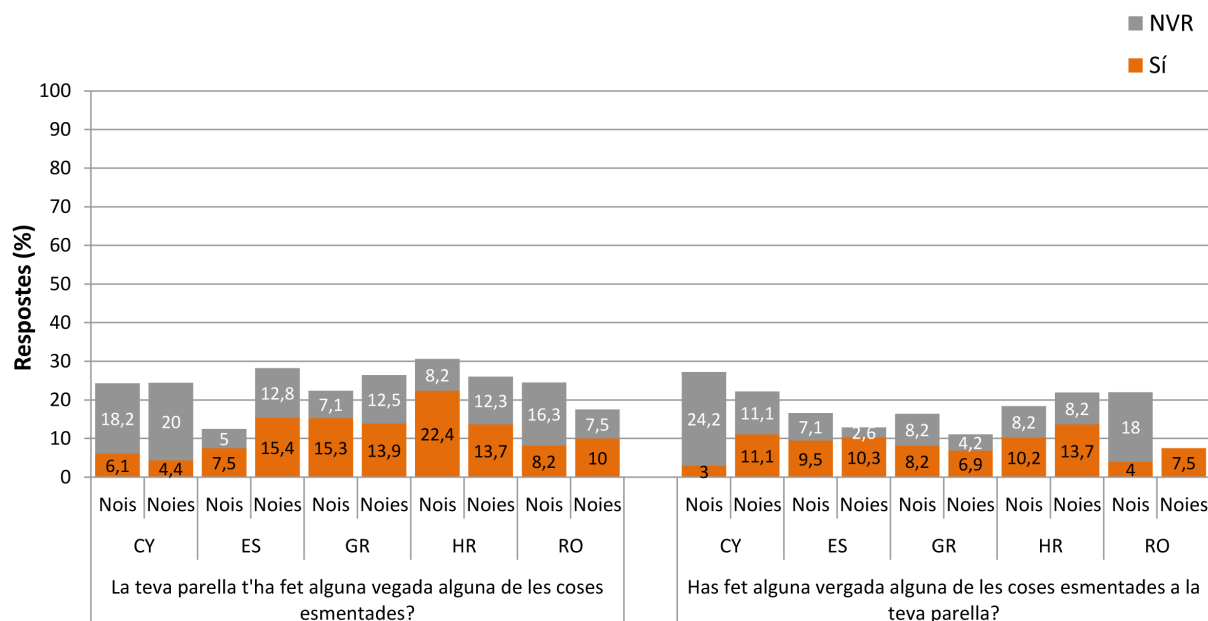
Finalment, però no menys important, un 32% - 54% de les noies i un 21% - 37% dels nois coneixen parelles en les que els nois insulten o diuen malnoms a la noia, mentre que el percentatge d'adolescents que coneixen parelles en les que la noia insulta o diu malnoms al noi són d'un 25% - 46% entre les noies i d'un 26% - 35% entre els nois.

Val la pena destacar dues observacions:

En les seves respostes, els i les adolescents **tendeixen a establir diferències en funció** del propi **sex**e i del de l'abusador o abusadora i de la víctima: amb poques excepcions, un percentatge més alt de noies denuncia actes violents comesos per un noi contra una noia, mentre que els incidents violents perpetrats per una noia contra un noi són denunciats amb més freqüència pels nois.

Apart de les noies croates, el percentatge d'adolescents que trien "no vull respondre" a preguntes referents a abusos psicològics i físics és bastant alt a tots els països (6%-18% i 6%-15% de les noies, 9%-17% i 7%-17% dels nois) i encara més alt en el cas de les preguntes relatives a la violència sexual (11%-21% de les noies i 7%-20% dels nois). Aquest resultat indica que a) **l'avaluació indirecta de la magnitud de la VRAS** en les relacions adolescents abans esmentada pot estar **molt subestimada** i b) parlar d'aquest **problema** en concret **encara és un tabú**.

Del nombre total d'adolescents que declaren tenir o haver tingut una relació afectiva-sexual, un 5,1% (CY) - 17,2% (HR) també declaren haver sofert al menys una de les conductes violentes esmentades per part de la seva parella, mentre que un 5,6% (RO) - 12,3% (HR) declaren haver comès una d'aquestes coses contra la seva parella. Novament, és interessant destacar que un percentatge relativament alt d'adolescents tria "no vull respondre" (8,9%-19,2% en el cas de la pregunta relativa al fet de haver estat víctima de VRAS i 4,9%-16,7% en el de la pregunta relativa al fet de haver comès VRAS), percentatge que de fet és superior al de respostes positives a dos països [RO (només en el cas dels nois) i CY (per a ambdós sexes)].

Per sexes, a tres països (ES, GR, RO), es més elevat el percentatge de noies que declaren haver patit violència (10%-15,4%) que el de les que declaren haver-ne comès. El mateix succeeix en el cas dels nois a tots els països, excepte a Espanya: 6,1% - 22,4% declaren haver patit violència i 3%-10,2% haver actuat violentament contra la seva parella. No obstant, aquest resultat s'hauria de considerar probablement en combinació amb el percentatge d'adolescents que trien "no vull respondre", atès que a 4 dels 5 països, són més les noies [(12,5%-20% vs. 5%-18,2% de nois (CY, ES, GR, HR))] que responen aquesta pregunta sobre la victimització i són més els nois [7,1%-24,2% vs. 0%-11,1% de noies (CY, ES, GR, RO)] que responen la pregunta sobre la perpetració de VRAS.

Podem canviar tot això?

SÍ, PODEM!!!!

Sempre que els nois i les noies entenguin, conjuntament, que:

- Els rols de gènere imposats socialment **no són un camí obligat**: són construccions socials i les i els adolescents **tenen dret a decidir modificar-los**, en comptes d'acatar-los
- La desigualtat de gènere i la distribució desigual del poder **no són normals**, i més aviat estan estretament relacionats amb la violència en les relacions afectives-sexuals
- **La tolerància zero** és la manera més eficaç per plantar cara a la VRAS
- Tenir relacions saludables, lliures de qualsevol forma de violència, és **un dret de tot ésser humà**
- Establir relacions saludables i mantenir una actitud de tolerància zero envers la violència és una **elecció que està a l'abast de tothom**

PERÒ, perquè tot això succeeixi, el sistema educatiu hauria d'oferir de manera permanent a l'alumnat oportunitats per parlar d'aquests temes, per prendre consciència i entendre l'impacte que tenen en les seves vides i en les seves relacions, i empoderar-lo perquè sigui capaç de plantar cara als estereotips de gènere, d'oposar-se a qualsevol tipus de violència de qualsevol procedència i decidir pel seu compte a favor d'opcions saludables i segures.

Efectivitat dels tallers “Construint relacions afectives-sexuals saludables”

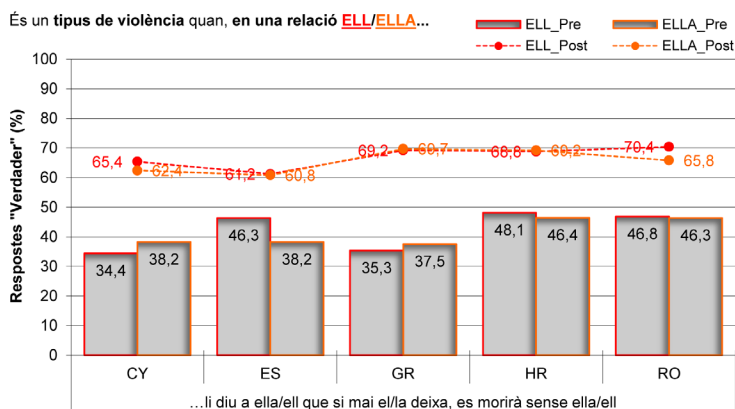
Va millorar el coneixement dels i les adolescents sobre...

..els tipus de VRAS

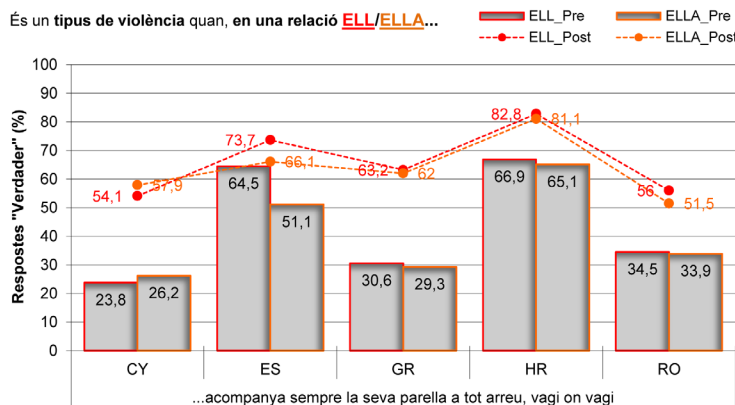
Abans de començar el taller i de nou un cop acabat, es va demanar a l'alumnat que avalués 10 comportaments concrets respecte a si constitueixen formes de violència quan són comesos en el context de relacions afectives-sexuals per un home o un noi envers la seva parella femenina i viceversa.

Abans de fer el taller, un gran percentatge de l'alumnat NO reconeixia que el xantatge emocional (1) i les conductes controladores, ja sigui en forma de presència física constant de la parella (2) o d'imposicions verbals, constitueixen formes de violència, probablement perquè se'ls ha “ensenyat” a interpretar-les erròniament com a mostres d'interès i d'amor excessiu.

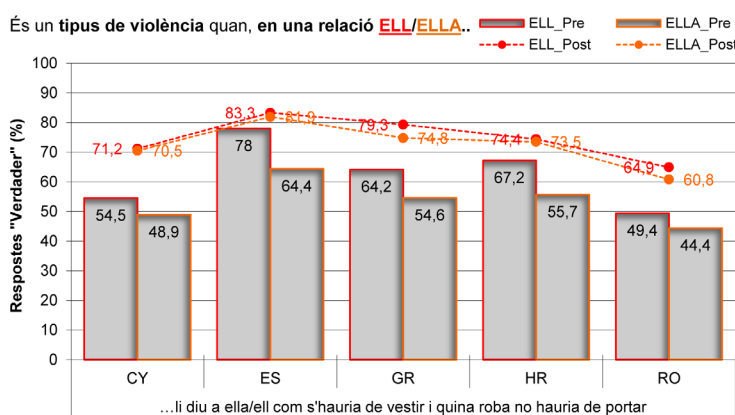
1. Abans de participar en el taller, 3 - 5 alumnes de cada 10 eren conscients de què el xantatge emocional és una forma de violència. Un cop acabat el taller, la proporció havia augmentat respectivament fins a 6-7 de cada 10.

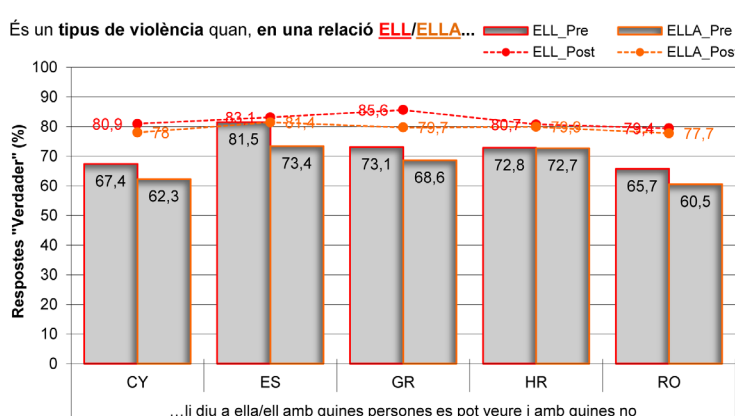
2. En l'avaluació inicial, només 2-3 (CY, GR, RO) o 5-6 alumnes (ES, HR) de cada 10 tenien clar que la presència imposada de la parella a totes hores és un comportament violent més que no pas una mostra d'interès. Després de fer el taller de sensibilització, 5-6 (CY, GR, RO) i 7-8 (ES, HR) de cada 10 alumnes compartien aquesta percepció.

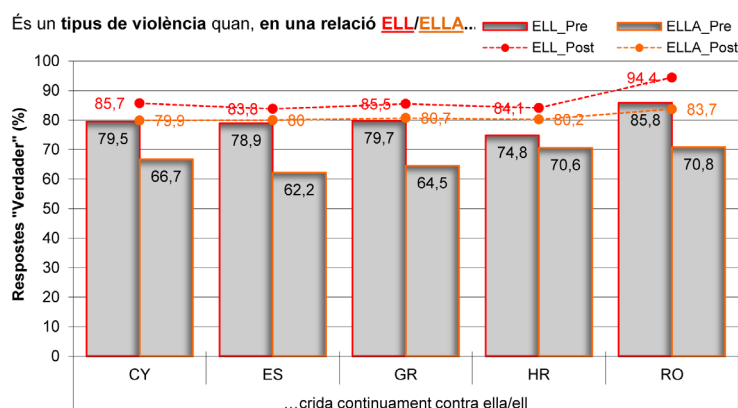
3. Abans de fer el taller, un nombre major d'alumnes consideraven aquest comportament controlador com un acte violent quan qui el comet és un noi o un home (5-8:10 alumnes), que quan el comet una dona o una noia (4-6:10 alumnes). Un cop acabat el taller, 6-8:10 alumnes consideraven violent aquest comportament concret independentment del gènere de qui el comet, especialment a tres països (CY, ES, HR).

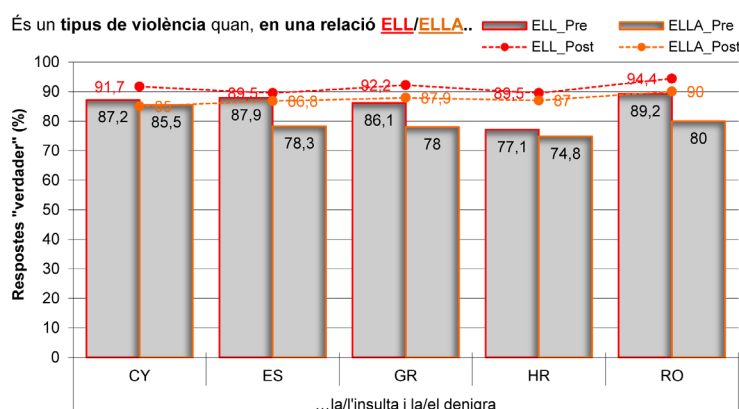
4. Anàlogament, en les seves avaluacions inicials, 7-8:10 alumnes consideraven violent aquest comportament quan qui el comet és “ell”, a diferència de quan la perpetradora és “ella” (6-7:10 alumnes). Un cop acabats els tallers, 8:10 alumnes eren conscients de què controlar els contactes socials de la teva parella és una forma de violència sigui quin sigui el gènere de la persona responsable. Aquest va ser el resultat a tots els països participants, excepte a Grècia.

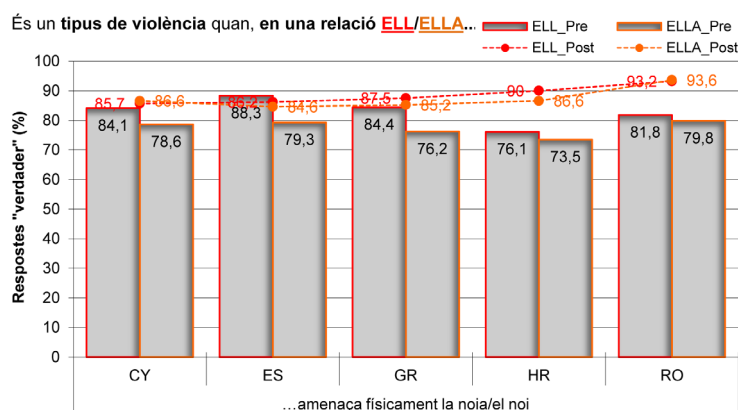
Per altra banda, fins i tot abans de començar el taller, la majoria de l'alumnat reconeixia com a actes violents el maltractament psicològic (5-6) i les amenaces físiques (7), especialment quan són perpetrades per un home o un noi contra una parella femenina.

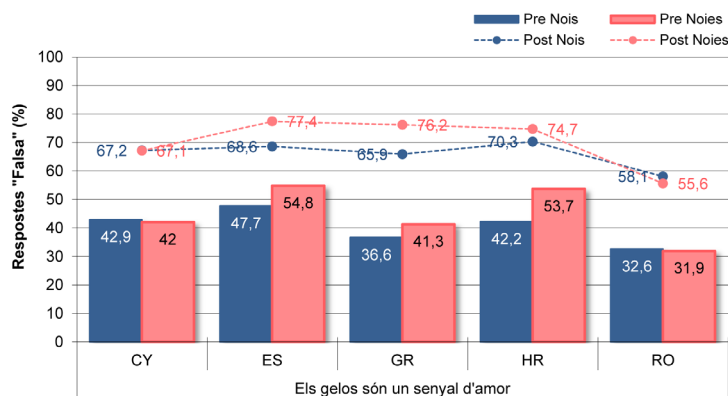
5. En les avaluacions inicials, un nombre major d'alumnes (8 de cada 10) consideraven violent aquest comportament quan el comet un noi envers una noia, a diferència de quan és al contrari (6-7 de cada 10 alumnes). Després de fer els tallers, aquesta discrepància havia minvat a tots els països, excepte a Romania, i 8 de cada 10 alumnes identificaven la violència verbal independentment del sexe de qui la comet.

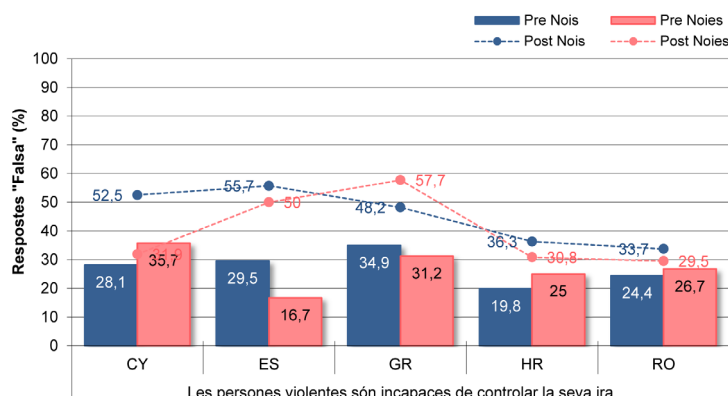
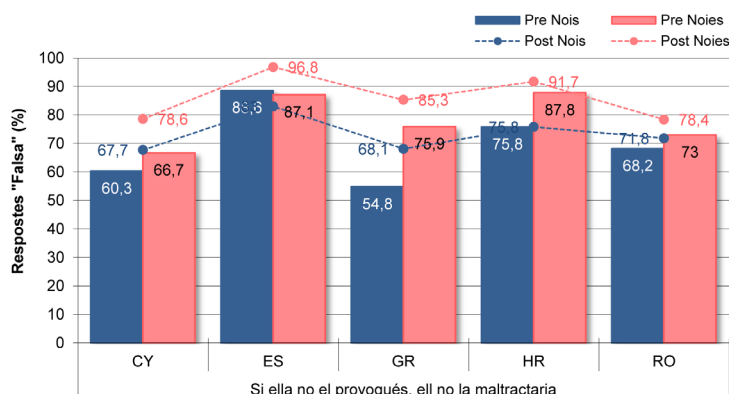
6. Els actes degradants van ser identificats com a conducta violenta per 8-9 de cada 10 alumnes fins i tot abans de participar en el taller [tot i que els percentatges van ser lleugerament més baixos en el cas que la perpetradora fos una dona o una noia (ES, GR, RO)]. Un cop acabat el taller, a tots els països, excepte Xipre, 9 de cada 10 alumnes els consideraven actes violents independentment del sexe de qui els comet.

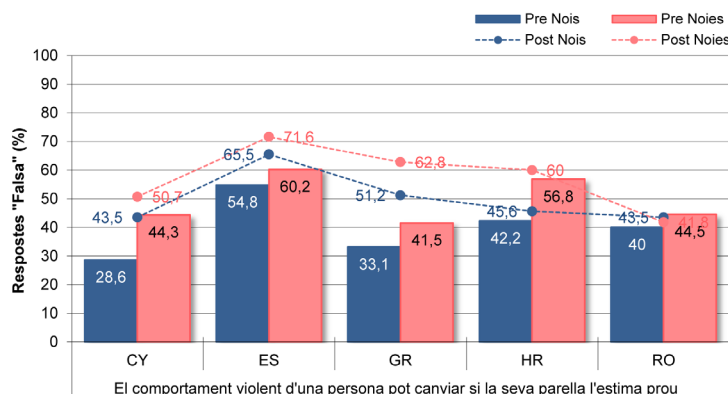
7. El mateix patró es repeteix en el cas de les amenaces físiques: 8-9 de cada 10 alumnes les consideren una forma de violència quan "ell amenaça la noia", mentre que la proporció és de 7-8 de cada 10 alumnes quan "ella amenaça el noi". Un cop acabats els tallers, 9 de cada 10 alumnes consideraven que les amenaces són una forma de violència, tant si qui les profereix és un home o un noi com si és una dona o una noia.

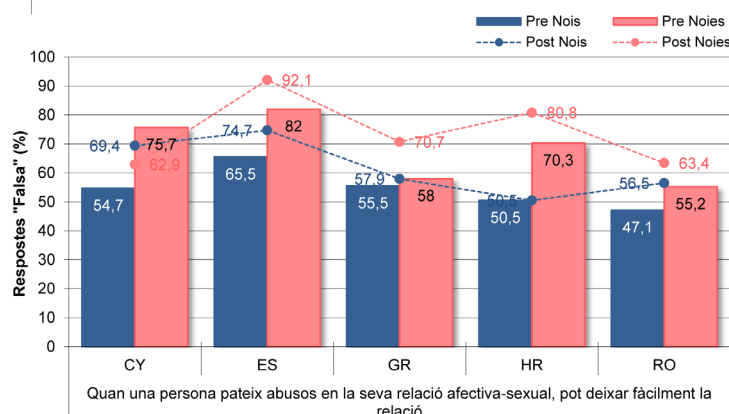
Percentatges més alts de noies que de nois rebutjaven el mite que culpabilitza la víctima (en lloc de qui comet l'acte) no només després de fer el taller (78%-97%) sinó també abans (67%-88%). En el cas dels nois, en l'avaluació inicial s'observa una variació més gran de les proporcions entre països (55%-89%), la qual s'havia reduït de manera significativa un cop acabat el taller, amb un 68%-83% de rebuig d'aquest mite concret entre els nois.

En la mateixa línia, aquest mite descarrega de responsabilitat qui comet l'acte i l'atribueix a la seva incapacitat per controlar l'enfuriment. I sembla estar bastant arrelat, atès que la majoria d'adolescents l'accepten abans del taller i només el rebutgen 2-3 de cada 10. També és força resistent al canvi, ja que només 3-6 de cada 10 participants el rebutgen després d'acabar el taller. Val la pena senyalar que en aquest cas s'observa a tots els països un increment (del 9%-26%) en les respostes correctes per part dels nois, mentre que en el cas de les noies les respostes correctes només augmenten a Grècia i a Espanya.

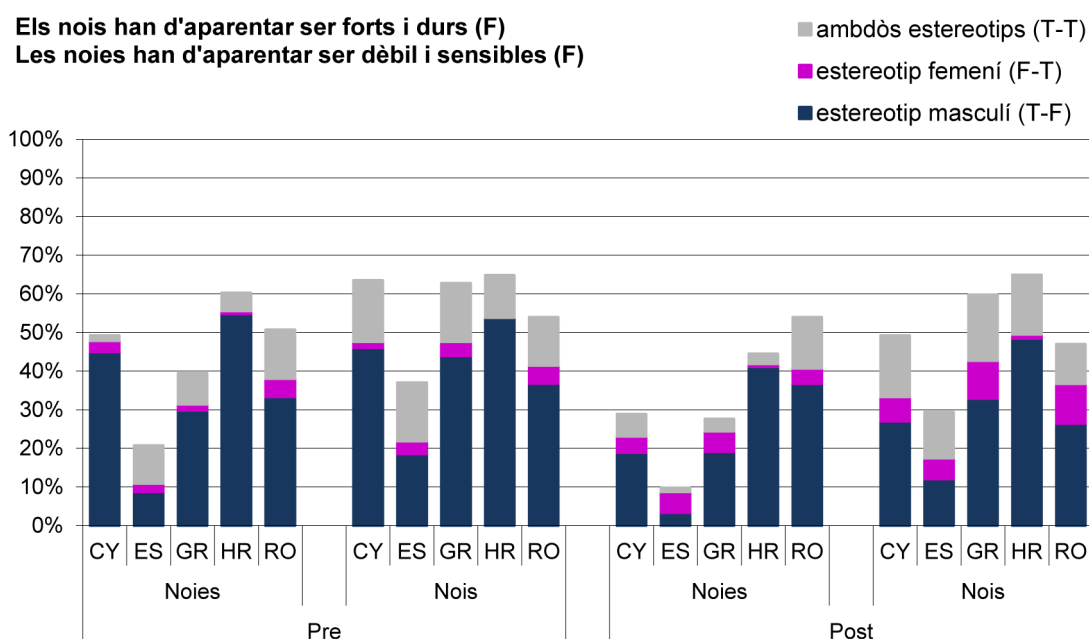
Encara que més de la meitat de participants (47%-65% dels nois i 55%-82% de les noies) entenen fins i tot abans del taller que a la víctima no li és fàcil deixar la relació violenta, aquesta proporció augmenta després del taller, sobretot entre les noies (63%-92%) de tots els països excepte Xipre, però també entre els nois (50%-75%) de Romania, Espanya i Xipre.

Només 3-5 nois i 4-6 noies de cada 10 rebutgen encertadament aquesta afirmació a l'avaluació inicial. Un cop acabat el taller, aquest mite que culpabilitza la parella de la conducta violenta de l'altra persona, tot i ser molt resistent al canvi, és rebutjat per 4-5:10 nois i 4-6:10 noies a tots els països, excepte a Espanya (on el rebutgen 7 de cada 10 alumnes).

Les actituds dels i les adolescents en relació als **estereotips de gènere** es van avaluar abans i després del taller a través d'un conjunt de preguntes a les quals les i els participants havien de respondre indicant què és verdader o fals, **al seu parer**. Les preguntes estaven formulades de manera que, agrupades per parells, permetessin examinar tant l'estereotip masculí com el femení per a cada una de les dimensions que es volien mesurar (per exemple, "el homes de veritat no ploren" i "les dones de veritat no diuen paraulotes"). **L'actitud desitjada** per part de les i els adolescents seria que donessin la **resposta no estereotipada a les dues preguntes** de cada parell. A continuació presentem els resultats indicatius corresponents a quatre parells de preguntes.

En el cas del parell de preguntes "el nois han de semblar ser forts i durs" i "les noies han de semblar ser dèbils i sensibles", abans del taller, un 35% (HR) - 46% (RO) dels nois i un 40% (HR) - 61% (GR) de les noies van donar **dues respostes no estereotipades** ("fals"), excepte a Espanya on els percentatges van ser més alts (63% i 79%). Un cop acabat el taller, les respostes no estereotipades van augmentar a tots quatre països [35% (HR) - 53% (RO) entre els nois i 46% (RO) - 72% (GR) entre les noies], de nou amb l'excepció d'Espanya on els percentatges tornen a ser més alts (del 71% i el 90%, respectivament, entre els nois i les noies).

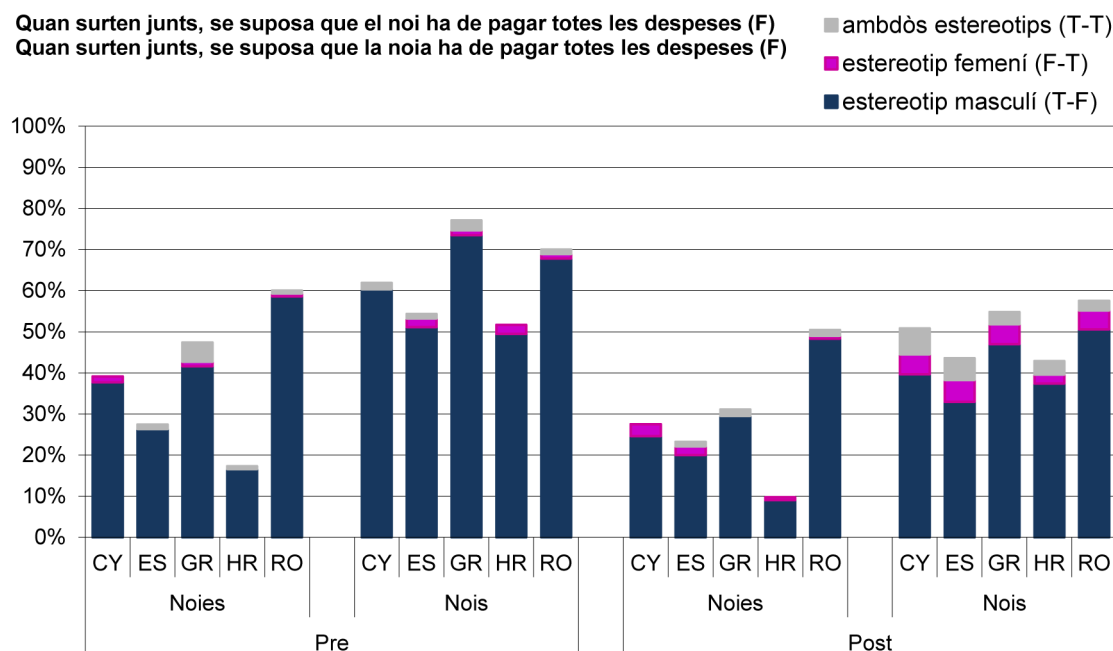

Inicialment van donar **una resposta estereotipada** («verdader») **només a la pregunta que considera l'estereotip masculí** un 19% (ES) - 54% (HR) dels nois i un 9% (ES) - 55% (HR) de les noies. Després del taller, el percentatge s'havia reduït a un 12% (ES) - 33% (GR) entre els nois de quatre països, excepte HR (48%), i a un 3% (ES) - 19% (CY, GR) entre les noies de tres països, amb l'excepció de RO (37%) i HR (41%).

Inicialment van donar **dues respostes estereotipades** ("verdader" a les dues preguntes) un 11% (HR) - 16% (CY) dels nois i un 5% (HR) - 13% (RO) de les noies de quatre països, excepte Xipre (1%). Després del taller, el percentatge es va mantenir estable en el cas dels nois de tots els països [10% (RO) - 17% (GR)] i de les noies romaneses (13%), mentre que van ser quasi nuls entre les noies dels tres països restants (1% - 3% per a ES, HR, GR).

El canvi d'actitud més gran s'observa entre els nois i les noies xipriotes, i en l'altre extrem, les noies romaneses i els nois croates, els quals segueixen manifestant, junt amb els nois grecs, una posició de gènere estereotipada en un percentatge superior al 50%.

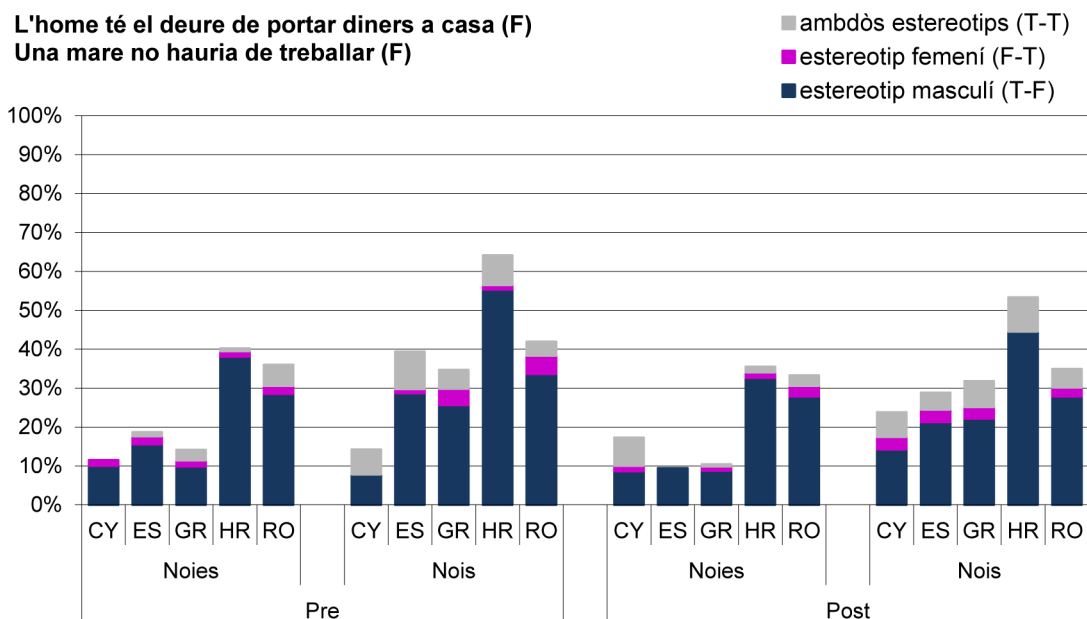
En el cas de la pregunta, “quan surten junts, se suposa que el noi/la noia ha de pagar les despeses”, abans del taller van subscriure **l'estereotip masculí** (“verdader” en el cas del noi i “fals” en el cas de la noia) un 50% (HR) - 74% (GR) dels nois i un 17% (HR) - 42% (GR) de les noies, excepte a Romania (59%). Un cop acabat el taller, els percentatges respectius s'havien reduït a un 33% (ES) - 51% (RO) entre els nois i un 9% (HR) – 30% (GR) entre les noies de quatre països, amb l'excepció de Romania (45%).

Abans del taller van triar la resposta “**fals**” a **ambdues preguntes** un 23% (GR) - 48% (HR) dels nois i un 40% (RO) - 83% (HR) de les noies, mentre que, un cop acabat, els percentatges havien augmentat fins a un 42% (RO) - 57% (HR) entre els nois i un 69% (GR) - 90% (HR) entre les noies de quatre països, excepte a Romania (50%).

El canvi d'actitud més gran es va donar entre els nois i les noies de Grècia, tot i que seguien subscriuint l'estereotip masculí en el percentatge més alt després de Romania, amb un 47% dels nois i un 30% de les noies que pensen que quan surten junts se suposa que el noi ha de pagar totes les despeses.

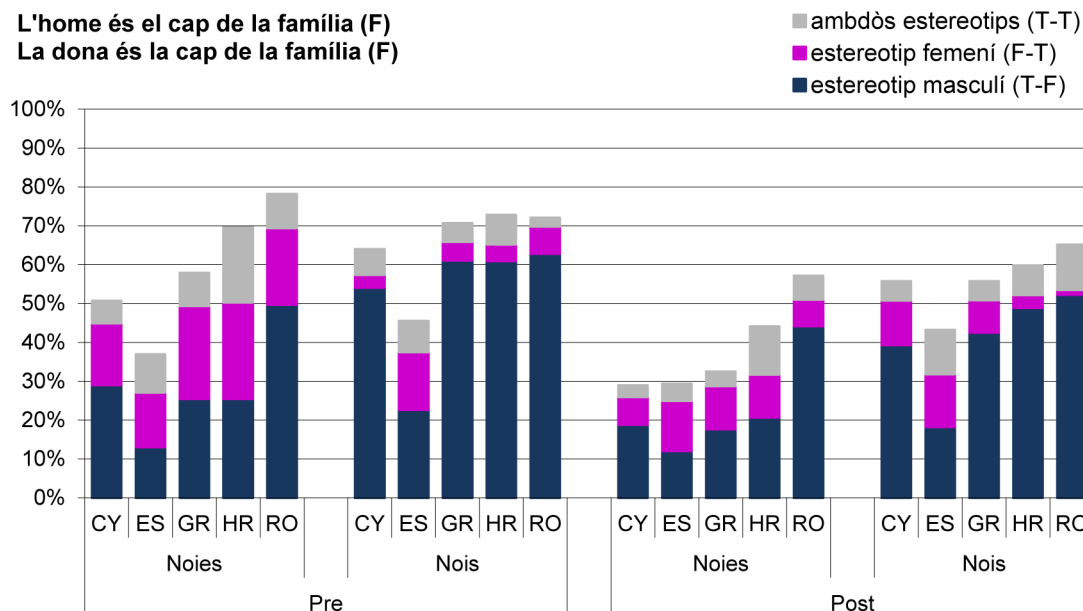
En el cas del parell de preguntes “l'home té el deure de portar diners a casa” i “una mare no hauria de treballar”, un 36% dels nois croates i un 58% (RO) - 86% (CY) dels nois de la resta de països així com un 60% (HR) - 88% (CY) de les noies van donar **dues respostes no estereotipades** (“fals”) abans del taller. Un cop acabat, els percentatges havien augmentat lleugerament [47% (HR) – 76% (CY)] entre els nois de tots els països participants, excepte a Xipre, però no així entre les noies, amb la sola excepció de les d'Espanya (91%).

La combinació de l'estereotip masculí de **l'home-proveïdor** amb l'actitud no estereotipada en relació al treball remunerat de les mares mostra una variació significativa entre els diferents països, ja que la subscriuen entre un 8% (CY) i un 55% (HR) dels nois, amb percentatges que a la resta de països oscil·len entre el 26% (GR) i el 34% (RO). La situació és similar entre les noies, que responen “verdader” a la pregunta corresponent a l'home i “fals” a la que fa referència a la dona amb percentatges que varien menys entre els països: des d'un 10% (CY, GR) - 16% (ES) fins a un 29% (RO) - 38% (HR).

Aquestes **creences** mostren una **resistència molt gran al canvi**, ja que un cop finalitzat el taller, només s'observa un lleuger descens entre les noies d'Espanya (9%) i Croàcia (33%). També s'observa un descens una mica més marcat entre els nois d'Espanya, Croàcia i Romania, malgrat encara segueixen expressant aquestes opinions estereotipades en percentatges molt alts (ES: 21%, RO: 28%, HR: 45%).

Finalment, però no menys important, abans del taller, van donar **dues respostes no estereotipades** ("fals") a les preguntes "l'home/la dona és el/la cap de la família" un 27% (HR) - 36% (CY) dels nois i un 22% (RO) - 49% (CY) de les noies, excepte a Espanya on els percentatges van ser molt més alts (55% i 63%). Un cop acabat el taller, els percentatges havien augmentat entre els nois [35% (RO) - 44% (GR) i 57% (ES)] però molt més encara entre les noies [43% (RO) - 71% (CY)].

El **"comandament" de la família** sembla ser, per tant, un tema en relació al qual hi ha una visió estereotipada fortament arrelada, atès que el percentatge d'alumnes que donen al menys una resposta estereotipada abans del taller és superior al 50% a tots els països excepte a Espanya i arriba fins al 78% (RO noies). A més, aquestes actituds estereotipades semblen ser excepcionalment resistents al canvi: malgrat la modificació observada, després d'haver participat en el taller van donar respostes estereotipades aproximadament 6:10 nois (56%-65%) a tots els països, excepte a Espanya, i 6:10 noies a Romania.

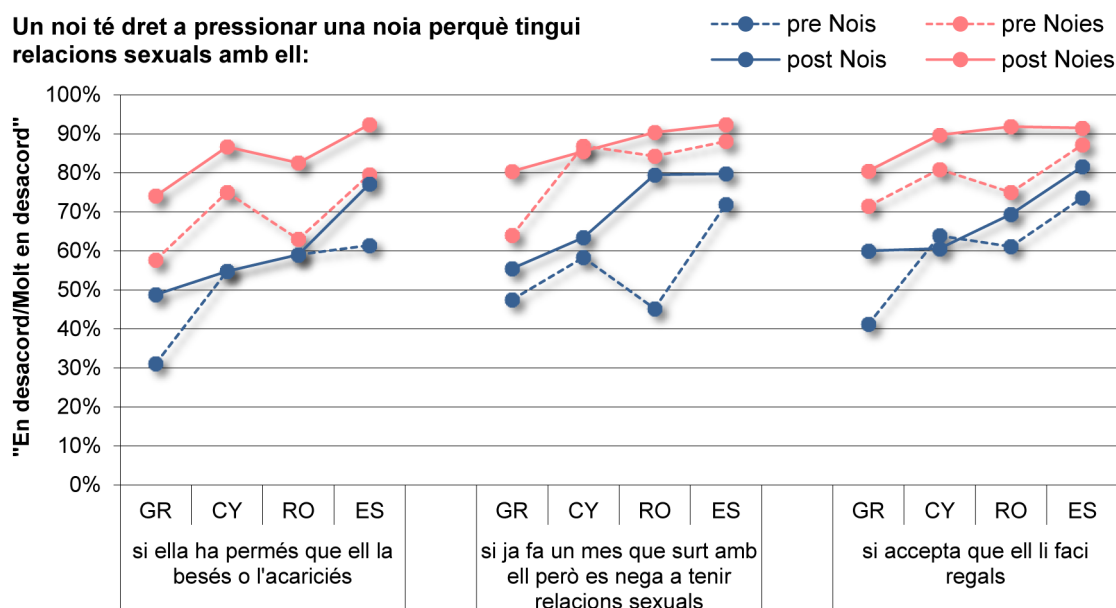
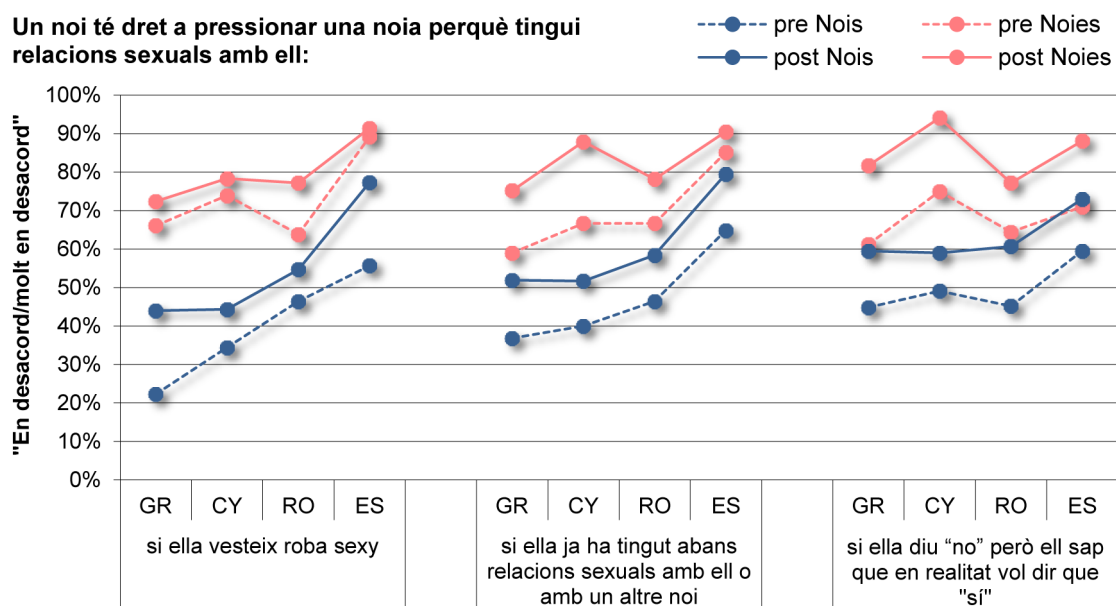
Un examen detallat d'aquest resultat mostra que inicialment un 23% dels nois d'Espanya i un 54% (CY) - 63% (RO) dels nois de la resta de països i un 13% (ES) - 30% (CY) de les noies, amb l'excepció de les romaneses (50%), donen una **resposta estereotipada** ("verdader") **només a la pregunta relativa als homes**. Però després del taller, aquests percentatges s'han reduït tant entre els nois [18% (ES) i 39% (CY) - 52% (RO) a la resta de països] com entre les noies [12% (ES) - 21% (HR) i 44% (RO)].

El cas invers, és a dir, una **resposta estereotipada** ("verdader") **només a la pregunta relativa a les dones**, es dona en una proporció molt més baixa, sobretot entre les noies de tots els països [14% (ES) - 25% (HR)]. Un percentatge pràcticament insignificant dels nois manifesta aquesta actitud, amb les excepcions de Romania (7%) i Espanya (15%). Un cop acabat el taller, s'havien reduït els percentatges corresponents a les noies [7% (RO) - 13% (ES)] i als nois romanesos (1%), però en el cas dels nois s'havien mantingut estables (HR, ES) o havien augmentat (CY, GR) a tots els demés països.

La **tolerància a la VRAS** es va avaluar abans i després de la intervenció demanant als i les adolescents que indiquessin en quina mesura estaven d'acord o en desacord amb afirmacions que descriuen circumstàncies en les que un noi o una noia té dret a pegar⁹ la seva parella i circumstàncies en les que un noi té dret a pressionar una noia perquè tingui relacions sexuals amb ell. **L'actitud desitjada** en les i els adolescents és que estiguin en desacord amb totes les afirmacions, la qual cosa indicaria que consideren que la violència física i sexual **no està justificada en cap cas**.

Abans de la intervenció, els nois es van mostrar més tolerants que les noies envers la violència en relació a totes les preguntes i a tots els països¹⁰: només 2-6 (GR), 3-6 (CY), 5-7 (RO) i 6-7 (ES) de cada 10 nois van respondre "en desacord/molt en desacord" comparats amb 6-8 (GR, RO) i 7-9 (CY, ES) de cada 10 noies. **Després de la intervenció**, les proporcions respectives a tots els països havien augmentat tant en el cas dels nois [4-7 (GR, CY), 5-8 (RO) i 7-8 (ES) de cada 10] com en el de les noies [7-8 (GR), 8-9 (CY, RO) i 9 (ES) de cada 10].

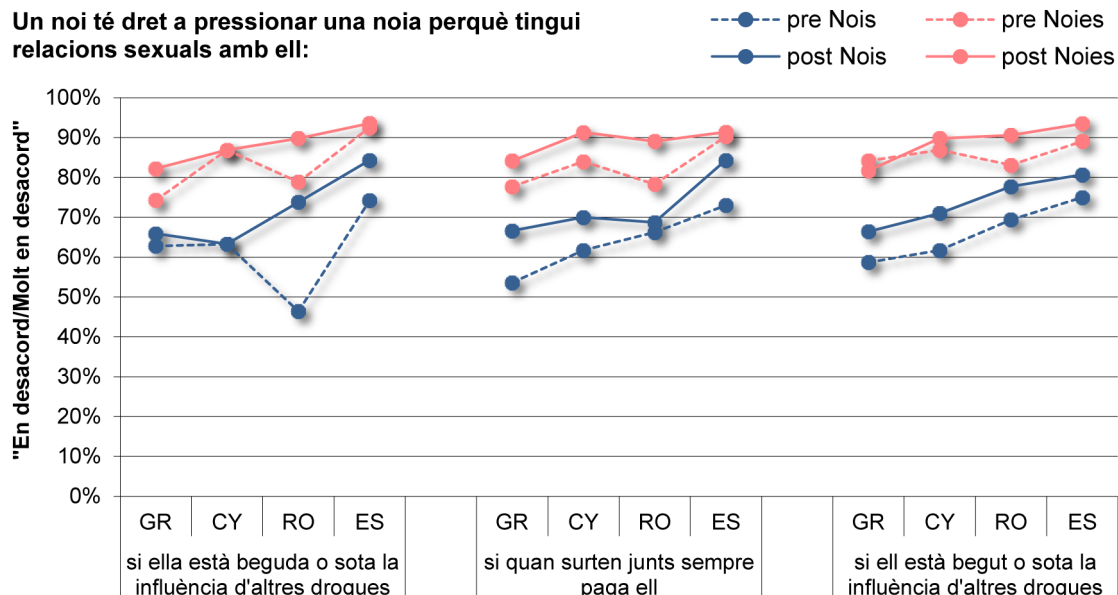
L'increment observat en les manifestacions de desacord ("en desacord/molt en desacord") de les i els adolescents després de fer el taller indica una autèntica modificació de les seves actituds en el sentit desitjat, és a dir, que un major nombre de joves esdevenen menys tolerants envers la VRAS. No obstant, cal senyalar que els nois segueixen mostrant-se més tolerants que les noies envers la VRAS.

⁹ Les preguntes relatives a la violència física no es presenten en aquest informe.

¹⁰ No es donen dades de HR perquè els percentatges inicials tant de nois com de noies que van respondre "en desacord/molt en desacord", a més de ser aproximadament iguals per a totes les preguntes (32-43% en el cas dels nois i 43-52% en el de les noies), tampoc s'havien modificat després de la intervenció.

Un noi té dret a pressionar una noia perquè tingui relacions sexuals amb ell:

Malgrat el fet que, després de fer el taller, s'observa un increment considerable en la proporció de nois que expressen una actitud no tolerant, **un percentatge bastant gran de nois** grecs i xipriotes, seguits pels romanesos, **seguien pensant que tenen dret a pressionar una noia perquè tingui relacions sexuals amb ells** si vesteix roba sexy (5-6:10 nois), si ja ha tingut una relació sexual anterior o si ha permès que ell la besés o l'acariciés (4-5:10), si el noi creu que ella vol dir que "sí" encara que digui "no" (4:10), si ella accepta regals d'ell (3-4:10), si ja porta temps sortint amb ell però es nega a tenir-hi relacions sexuals [2:10 (RO) i 4:10 (GR, CY)], si ella (2-4:10) o ell (3:10) es troben sota la influència de l'alcohol o d'altres drogues i, finalment, si ell sempre ho paga tot quan surten junts (3:10). A Espanya, en canvi, 3:10 nois només consideren justificat pressionar una noia perquè tingui relacions sexuals si el noi creu que ella vol dir que "sí" encara que digui "no"; les altres 8 circumstàncies només són considerades com a justificants per 1-2:10 nois.

El nivell de tolerància dels nois d'Espanya després de fer el taller és **similar al de les noies dels altres tres països** (CY, GR, RO) en relació a la major part de les afirmacions (que són considerades acceptables per 1-2:10 noies), amb l'excepció de les noies gregues, 3:10 de les quals segueixen pensant que un noi té dret a pressionar una noia perquè tingui relacions sexuals amb ell si ella vesteix roba sexy o si ha permès que ell la besés o l'acariciés. Finalment, mereixen una menció especial les **actituds de tolerància casi nul·la manifestades per les noies d'Espanya** després del taller.

Després de la intervenció, les actituds dels nois d'Espanya i Romania mostren nivells de no tolerància similars als de les noies de la mateixa nacionalitat abans de la intervenció. En canvi, en els casos de Xipre i Grècia, malgrat l'increment de la proporció de respostes no tolerants entre els nois, aquests tot just comencen a aproximar-se als nivells inicials de no tolerància de les noies. Aquest resultat indica que és essencial començar la intervenció més aviat (amb grups de menys edat) o continuar-la de manera sistemàtica durant els següents anys escolars a fi que els nois tinguin més oportunitats de modificar les seves actituds tolerants envers la VRAS.

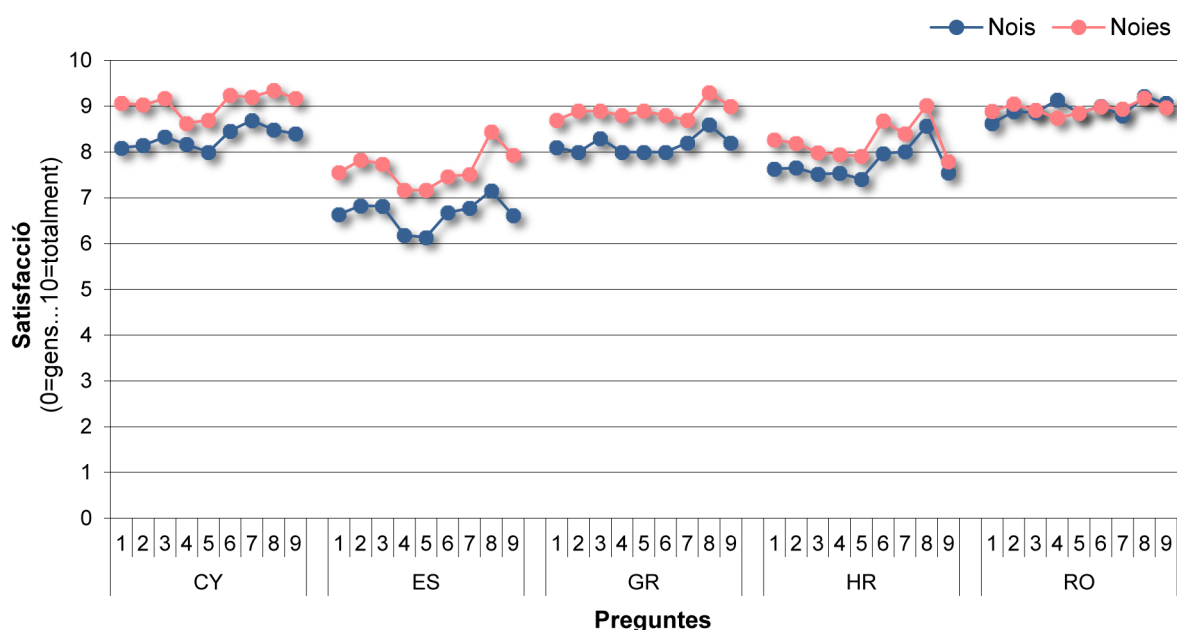
Què opinen les i els adolescents sobre el taller “Construint relacions afectives-sexuals saludables”

Un cop acabada la intervenció, es va demanar a l'alumnat que avalués diversos aspectes del taller en el qual havia participat.

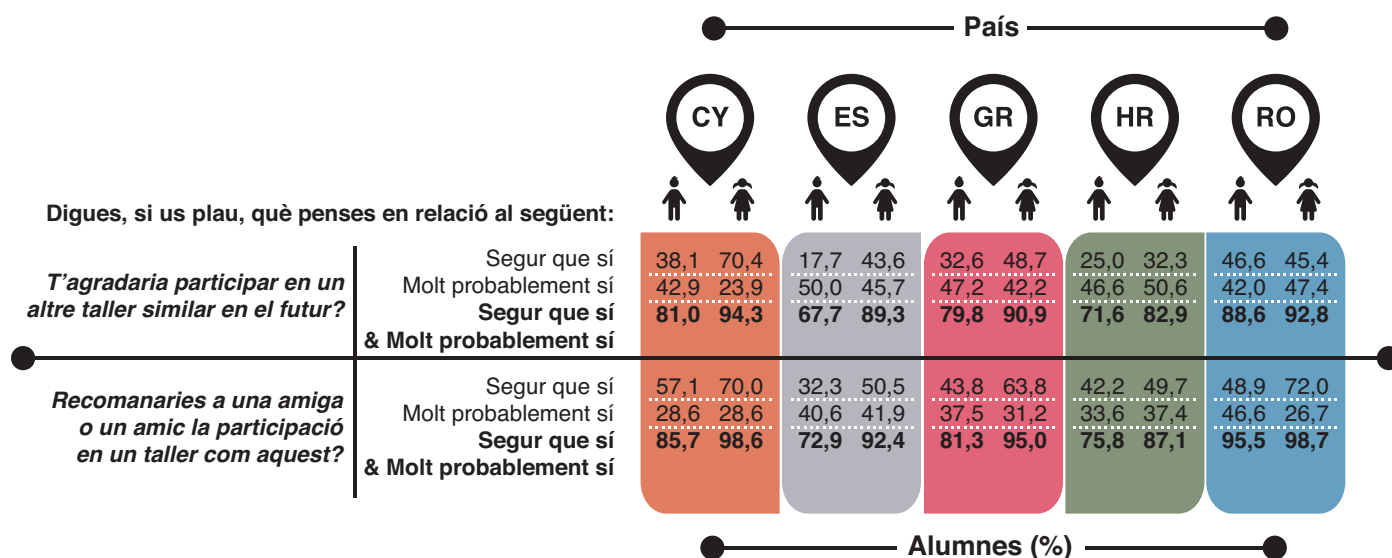
Satisfacció personal

En una escala de 0 a 10 (0 = gens ... 10 = absolutament), avaluu si us plau en quina mesura estàs satisfet/a amb:

1. el taller, en general?
2. els temes tractats?
3. les activitats proposades?
4. els fulls de treball que heu usat?
5. els materials que heu rebut?
6. la manera com ha estat conduït el taller?
7. la manera com ha estat organitzat el taller?
8. la idoneïtat del/la docent que ha conduït el taller?
9. la teva participació personal amb el taller?

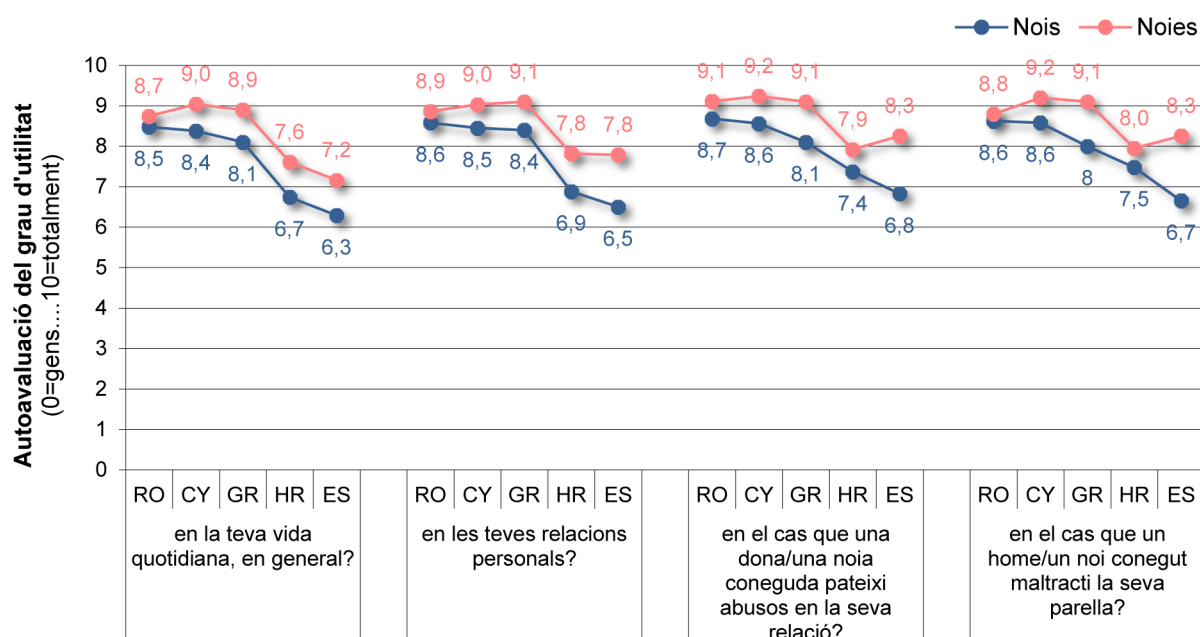

La **satisfacció** de l'alumnat amb els 9 aspectes del taller abans esmentats va ser excepcionalment alta (8 – 9,4) a **tres països** (CY, GR, RO), molt alta (7,4 - 9,0) a Croàcia i bastant alta (6,1 – 8,4) a Espanya. Excepte a Romania, a tots els altres països, les **noies van manifestar nivells de satisfacció més alts** (7,2-9,4) que els nois (6,1-8,7).

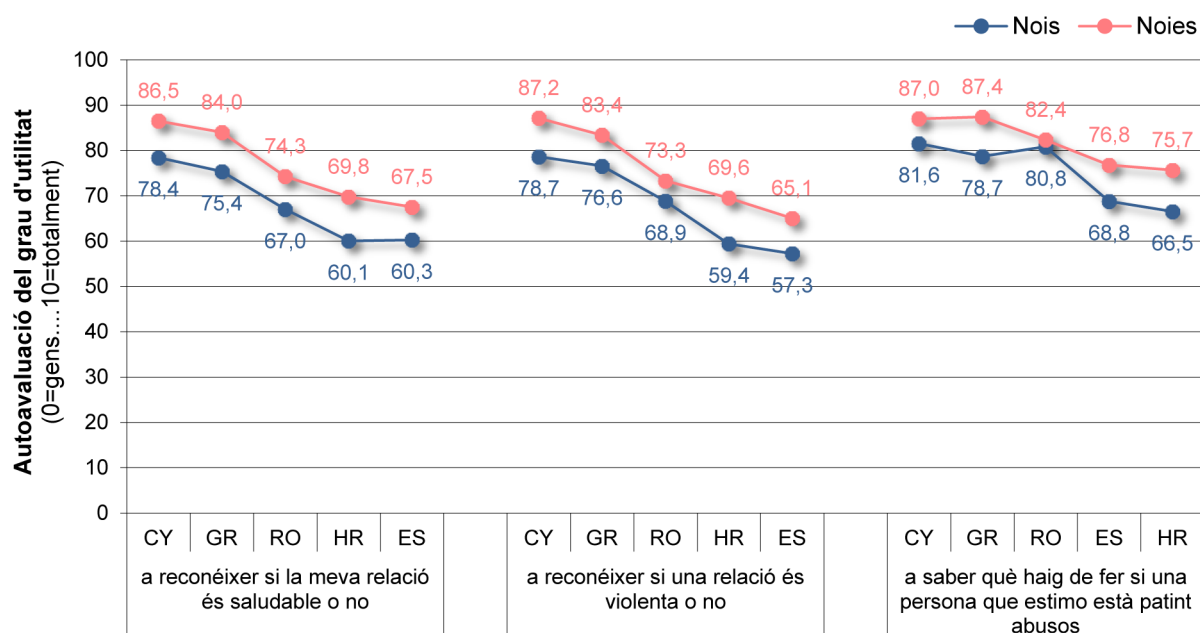
Els alts nivells de satisfacció de l'alumnat també van quedar **de manifest en els barems de mesura indirectes** a tots els països: 8-9 de cada 10 noies i 7-9 de cada 10 nois van declarar que els agradaria tornar a participar en un taller similar en el futur i que recomanarien aquest taller (9-10 de cada 10 noies i 7-9 de cada 10 nois) a les seves amigues i/o amics.

Utilitat del taller

En quina mesura creus que et serà ÚTIL aquest taller:

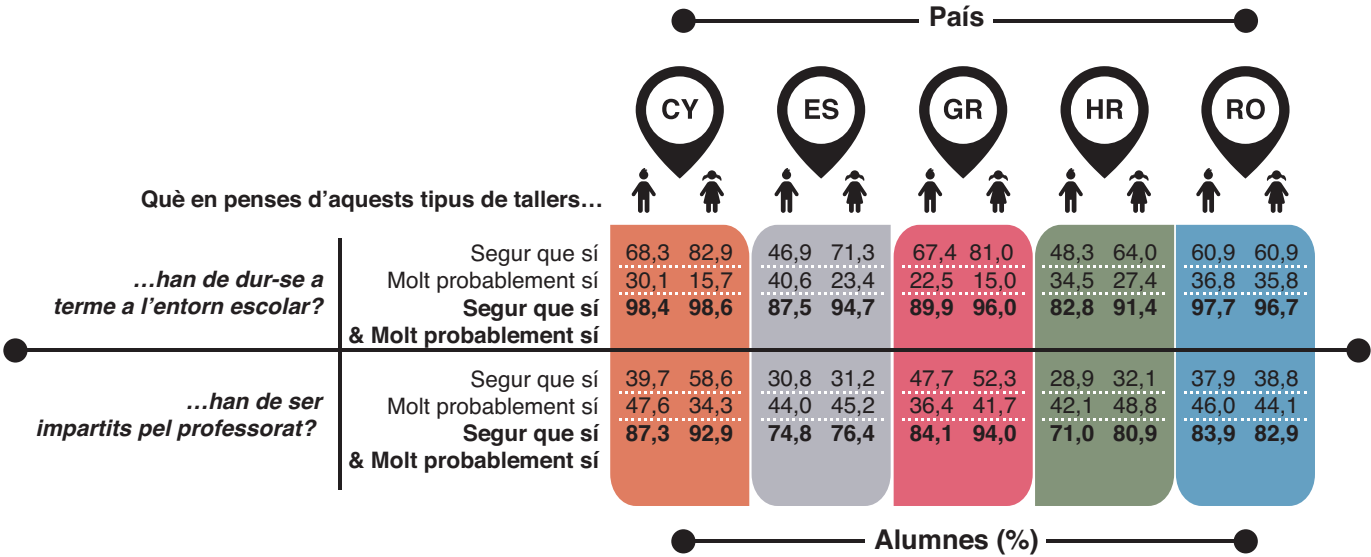
Quan es va demanar a l'alumnat que avalués en quina mesura **consideraven que el taller els seria útil** (0 = gens ... 10 = absolutament) a la vida, en les seves relacions i en el cas que una persona coneguda fos maltractada i/o estigués maltractant algú altre, la mitjana dels resultats va ser **molt alta** (8,5 – 9,0) **a tres països** (RO, CY, GR) i **bastant alta** (6,7 – 7,8) a la resta (HR, ES). Excepte a Romania, **les noies** tendeixen a **considerar més alta la utilitat del taller**, en comparació amb els seus companys de classe.

El taller m'ha ajudat:

Seguint el mateix plantejament, es va demanar a l'alumnat que avalués **en quina mesura** (en una escala de 0% a 100%) **el taller els/les havia ajudat** a saber identificar si les seves relacions són saludables i/o violentes i a saber què fer si es troben en una relació violenta. La mitjana de les avaluacions va ser entre **bastant alta** (61%-72,8%) a Espanya, Croàcia i Romania i **alta** (80%-84,1%) a Xipre i Grècia, novament amb percentatges més alts (65,1%-87,4%) entre les noies que entre els nois (57,3%-81,6%).

A tots els països, la immensa majoria d'adolescents creuen que als centres educatius s'haurien d'implementar tallers com aquest (9-10 de cada 10 a tots els països) i que els haurien de conduir els seus professors i professores (8-9 de cada 10). Cal senyalar que a alguns països [CY, RO i ES (2ª pregunta)]no es va observar cap diferència entre nois i noies en el percentatge total de respostes afirmatives a aquestes preguntes concretes. En els casos restants [GR, HR i ES (1ª pregunta)], les noies van tendir a respondre afirmativament en major proporció que els nois.

...perquè, com diuen elles i ells ...

“A aquesta edat es comencen a establir més relacions personals entre ambdós sexes i a través d'aquest programa aprendran coses que no saben i que les/els ajudaran”

“Cal que sàpiguen des de molt joves com establir relacions saludables, d'amistat per exemple, un coneixement que després podran traslladar a la seva vida i a la seva família”

“A fi que totes i tots coneguin aquesta informació i sàpiguen com protegir-se”

“Perquè aquesta mena de programes són lliçons de vida”

“Perquè la violència comença a edats molt joves i hem de tenir informació al respecte”

“Perquè ajuden a moltíssims nois i noies i poden contribuir a combatre la violència en les relacions”

“Cal que els nois i les noies estiguin informats perquè no arribin a ser víctimes ni a victimitzar altres persones”

“perquè tot l'alumnat ha d'estar informat”

“Necessiten poder rebre informació de fonts fiables, que no poden trobar fàcilment en el seu entorn social”

“Perquè de vegades a la nostra edat s'estableixen relacions que no són saludables”

“Ajuda la gent jove a establir relacions saludables i a triar una parella adequada”

“corregeix actitud errònies en relació a aquest tema”

“Perquè qualsevol es pot trobar en aquesta situació i ha de saber com reaccionar”

“Perquè els nois i les nois milloren el seu comportament”

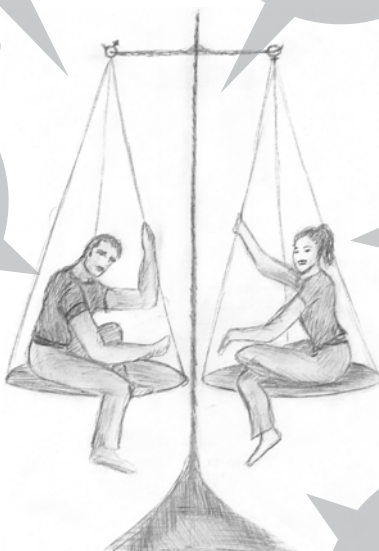
“Perquè algunes noies i/o nois poden tenir ja una relació i estar patint abusos”

“Perquè l'escola pot modificar els estereotips, etc.”

“Tots els infants i joves d'ambdós sexes han de conèixer aquest tema perquè és molt important en la vida de les persones”

“Perquè jo crec que els alumnes senten que poden parlar amb un o una mestre en qui confien si tenen dubtes i a més també aprenen moltes coses”

“Perquè s'aprèn a actuar front a les relacions violentes i que NO hem de ser violents ni violentes en una relació”

Per què un país pot decidir aplicar l'enfocament del projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista)?

Perquè...

... el **Conveni** del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (**Conveni d'Istanbul**) ha estat signat per **tots els Estats membres de la UE** i també pels **7 països candidats i candidats potencials a l'adhesió** i ja està en vigor a **19 d'aquests Estats** (setembre 2016).

...el sistema educatiu

- **te cura** de la seguretat, la salut psíquica i el benestar dels infants i adolescents
- **procura** promoure la igualtat de gènere
- **aspira** a acomplir un paper central en la prevenció primària de la violència de gènere i la violència en les relacions afectives/sexuals en la futura població adulta en general
- **desitja** comptar amb **docents amb una formació adequada** que puguin contribuir de manera significativa a l'assoliment dels objectius esmentats

...la intervenció té molt bona acollida i és molt ben acceptada i valorada per

- les i els adolescents
- el professorat
- el centres educatius
- les mares i pares de filles i fills adolescents i les comunitats locals

i l'enfocament “GEAR against IPV”...

ofereix un material que respon plenament als requeriments de l'Article 14 del Conveni d'Istanbul relatiu a l'educació, mentre que totes les intervencions de prevenció primària incloses tenen relació directa amb pràcticament tots els articles del **Capítol III del Conveni** relatiu a la prevenció.

- **introdueix a l'educació la igualtat de gènere com un mitjà per a la prevenció de la violència**, tot activant el professorat i dotant-lo de les aptituds i habilitats necessàries per poder implementar aquestes intervencions de prevenció primària
- **la seva eficàcia ha estat provada**: ja s'ha aplicat i avaluat a **7 països i ha aconseguit** ampliar els **coneixements** del professorat i l'alumnat i **modificar** actituds estereotipades i/o tolerants respecte de la violència de gènere
- **quan s'integra en el programa escolar, millora**
 - a) **el caràcter preventiu** de la intervenció, ja que transmet el missatge de que els centres educatius i el professorat volen assolir la igualtat de gènere i eliminar la violència en les relacions a l'adolescència i emprenen accions per aconseguir-ho
 - b) **la sostenibilitat** d'aquestes intervencions, ja que el professorat constitueix un “equip operatiu” permanent als centres escolars i, per tant, pot implementar aquestes intervencions de manera permanent
- **empra exclusivament activitats experiencials** a través de les quals **no s'alliçona** les i els adolescents, **sinó que s'acompanya** l'alumnat a **explorar** les seves pròpies **actituds** personals estereotipades en relació als rols de gènere i com aquestes influeixen en la seva vida, i alhora a “**descobrir**” i **practicar habilitats pràctiques** que ajudaran les noies i els nois a establir relacions saludables, lliures de qualsevol forma de violència
- **permet arribar**, mitjançant un professorat format, a **la població infantil i adolescent en general**, fins i tot la de zones rurals
- **millora** les relacions entre els i les adolescents, així com la relació docent-alumna/e
- **tracta qüestions que afecten les i els adolescents en la seva vida quotidiana**, però que els centres educatius, el professorat i els pares i mares “eviten tocar” perquè no saben com fer-ho.

Polítiques recomanades

Atès que quasi tota la infància i l'adolescència està escolaritzada, **el sistema educatiu**, en tots els seus nivells, és el marc ideal on el **professorat amb una formació adequada** pot acomplir un paper clau en la implementació **d'intervencions adreçades al conjunt de la població**. La necessitat d'implementar als centres d'educació primària i secundària intervencions en relació als estereotips de gènere i la igualtat de gènere com un mitjà per a la prevenció de la violència de gènere és, per tant, imperativa.

Aprovació i institucionalització de l'ús del pack didàctic nacional “GEAR *against* IPV” (Manuals II, III i IV) per a la implementació de tallers amb adolescents impartits per docents/ professionals que ofereixen serveis d'atenció a adolescents que han rebut una formació específica.

Formació sistemàtica de docents en l'ús del material didàctic “GEAR *against* IPV” mitjançant la implementació anual de seminaris de formació amb una metodologia específica¹¹ per tal que cada centre educatiu compti al menys amb una docent adequadament formada o un docent adequadament format, de manera que estiguin capacitats per implementar els tallers “Construint relacions afectives-sexuals saludables”.

Implementació sistemàtica dels tallers “GEAR *against* IPV” en el context educatiu mitjançant:

- un **us apropiat** del material didàctic del projecte “GEAR *against* IPV” (Manuals III i IV), el qual permet emprar activitats vivencials, interactives i atractives que promouen la participació voluntària i activa de l'alumnat
- la sensibilització de l'alumnat sobre el contingut de tots els mòduls del material didàctic del projecte “GEAR *against* IPV”
 - **durant tot un curs escolar** (per exemple, dues hores lectives consecutives a la setmana) o
 - **durant diversos cursos escolars** per l'alumnat de secundària o al llarg de diferents nivells educatius [per exemple, implementació dels Mòduls 1-2 (Estereotips de gènere i igualtat de gènere) a primària i els Mòduls 3 (Relacions saludables i no saludables) i 4 (VRAS – Sensibilització i formes d'intervenció) a secundària]
- la promoció de condicions que facilitin la implementació anual dels tallers “Construint unes relacions afectives-sexuals saludables”, preferiblement **integrats dins del programa escolar i per a classes senceres** (15-25 alumnes), amb grups mixtos de nois i noies (durada mínima: 13 hores lectives)
- **l'avaluació de l'efectivitat** dels tallers per part de l'alumnat participant i del professorat que els ha implementat, i l'aplicació dels resultats d'aquesta avaluació per al seguiment, actualització i millora del material i del procés d'implementació
- l'aportació sistemàtica de **suport i devolucions** al professorat durant la implementació dels tallers per part d'una organització qualificada específicament en temes d'igualtat de gènere i de violència de gènere contra les dones i les nenes
- la possibilitat que després de finalitzar el taller l'alumnat **elabori missatges i creacions artístiques** destinades a iniciar **una campanya** informativa i de sensibilització **contra la violència de gènere** adreçada a les i els adolescents de tot el país (el centres educatius contribueixen amb aquestes iniciatives a la sensibilització de la comunitat a través de la mobilització de l'alumnat)
- la realització d'unes **Jornades** de dos dies **al final de cada curs escolar** amb la participació, com a ponents, de representants de l'alumnat participant en el tallers realitzats a diversos centres i del professorat que els ha implementat (unes Jornades per a cada 20 grups)

¹¹ Trobareu una breu descripció dels seminaris de Formació per al Professorat i de les corresponents recomanacions a l'informe de política titulat: *Building Healthy Intimate Relationships. The role of school: Evidence-based Policy recommendations for Adolescents' Empowerment*. (accessible a: gear-ipv.eu/training-awareness-raising/teachers-training-seminars).

Identitat del projecte

Títol: GEAR *against* IPV - II (Acció de sensibilització per la igualtat de gènere i prevenció de la violència masclista)

Número de projecte: JUST/2013/DAP/AG/5408

Coordinació

European Anti-Violence Network (EAVN)

Tel.: 0030 210 92 25 491

E-mail: info@antiviolence-net.eu

Website: www.antiviolence-net.eu

FB: /EuropeanAntiViolenceNetwork

Entitats sòcies

- Mediterranean Institute of Gender Studies (MIGS), Xipre
- Center for Education, Counselling and Research (CESI), Croàcia
- Association for Liberty and Equality of Gender (ALEG), Romania
- Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere, Espanya
- The Smile of the Child, Grècia

Contacte

Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere

Tel.: +34 627398316

E-mail: prouviolencia@pangea.org

Pàgina web: www.violenciadegenere.org

Avaluadora externa

Prof. Carol Hagemann-White

Pàgina web

www.gear-ipv.eu

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el suport financer del Programa DAPHNE III de la Unió Europea. El seu contingut és responsabilitat exclusiva de European Anti-Violence Network i de les entitats sòcies del projecte, i en cap cas es considerarà que reflecteix els punts de vista de la Comissió Europea.

